

36 let napredka na področju znanja in izobraževanja

Uspehi in napredek Gradisa, niso nastali sami od sebe. Vloženo je bilo mnogo truda, sredstev pa tudi žrtvovanja za doseg ciljev, ki si jih je Gradis postavil ob ustanovitvi podjetja 4. oktobra 1945. Učili smo se praktično, teoretično in z lastnimi silami gradili in zgradili našo socialistično domovino. Vseskozi pa je bila prisotna misel, da brez učenja in znanja ni napredka. Razvojna hitrost znanosti in razvojna hitrost našega samoupravljanja sta se srečala in zahtevata vedno več znanja, ce-
lovit vpogled v družbeno dogajanje in nenehnega vključevanja v nove pro-
cese dela. Ob tem, je potrebno vedno večje sodelovanje strokovnjakov, de-

lavcev in družbenopolitičnih organizacij Gradisa. Izkušnje preteklih let in znanja pridobljena v šoli ali na seminarjih so postale most med zaostalostjo in napredkom in vedno več je tistih, ki so pristali na bregu napredka.

Podobno je bilo tudi na nedavnem seminarju družbenopolitičnih delavcev Gradisa v našem počitniškem domu v Biogradu na moru. Domači in tuji predavatelji, med katerimi je potrebno omeniti dr. Matjaža Muleja in prof. Zdravka Troho, so v svojih izvajanjih skušali čimbolj praktično prikazati metode in oblike političnega dela, družbenopolitičnih delavcev. Govorili so tudi o informiranju, uve-

lavljanju načela delitve po delu, dohodkovnih odnosih in ustvarjalnosti pri družbenopolitičnem delu. Podana je bila tudi obširna analiza o gospodarskih rezultatih in predvidevanjih do konca leta 1981, oziroma planskih nalogah prihodnjega leta. Odkrite, včasih tudi ostre besede v razpravi so seminar samo poživile. Seminar je v celoti uspel. Udeleženci so se z novim znanjem in izkušnjami vrnili v svoja delovna okolja. Tudi ta seminar je bil nov kamenček v mozaiku znanja in napredka.

In kaj sedaj? Govorjenja je bilo dovolj, čaka nas konkretna akcija.

Lojze Cepuš

Udeleženci seminarja pred našim počitniškim domom v Biogradu

Delo postaja vse bolj cenjeno

Na minulem posvetu v izobraževalnem centru Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v Radovljici je sindikat delavcev gradbeništva ocenil trenutni položaj v svoji dejavnosti. Slovenske gradbinke, v republiki jih je 90.000 najbolj skrbi delo v tujini, zavedajo pa se, da dela ob slabi strukturi in majhni učinkovitosti ne bo, likvidnosti na domačih tleh pa tudi ne.

Na posvetu je bilo povedano, da združevanje dela in dinarskih sredstev za objekte kljub zoženi investicijski politiki ne steče, nič bolje ni pri združevanju sredstev za gradbene materiale, predvsem za železo, brez katerega si danes gradnje ni mogoče več zamišljati. Še enkrat je bila poudarjena potreba po boljši organiziranosti gradbeništva, ki sedaj nima jasnejše srednjeročne, kaj še dolgoročne usmeritve.

Nekaj načelnih spodbud je dala junijska problemska konferenca komunistov v gradbeništvo, vendar gradbeniki zelo težko pozabljajo čase konjunktore, ko je bilo za vse veliko dela in so se določeni nerešeni problemi prestavljali iz leta v leto, sedaj pa jih bo treba rešiti, kajti v nasprotnem bo težav in problemov samo še več. Rezultati polletnega gospodarjenja so v gradbeništvo navidezno dobri, vendar pa je imelo 40 organizacij nižji dohodek kot lani,

79 organizacij nižjo akumulacijo, 62 organizacij pa manj kot 3-odstotno akumulacijo.

Najpomembnejša naloga v sedanjem gospodarskem trenutku, pa tudi v bodoče, je vključevanje v izvoz, kar bodo morale manjše organizacije storiti s pomočjo večjih. Vsaka gradbena organizacija bi morala prispevati svoj delež k izvozu, je bilo poudarjeno.

V Radovljici je bilo zelo kritično razpravljano tudi o nespoštovanju sklepov delavskih svetov glede dela po kooperantskih pogodbah in zato je bilo poudarjeno, da se morajo sindikalne organizacije v takšnih primerih ostro zavzeti za kadrovske spremembe. V nekaterih primerih se je sindikalna organizacija celo zadovoljila z obrazložitvijo, da brez kooperantskih pogodb dela ne bi mogli opraviti. Ob tem pa so opozorili tudi na popolno nemoč sodne prakse.

Likvidnost se v primerjavi z lanskim letom ni bistveno zmanjšala. Investicijska politika pa je bila takšna, da postavlja delavce marsikje v nemogoč položaj, saj niso bili seznanjeni s posledicami takšnih odločitev. Gradbinke so v preteklosti prevzemali dela, za katera so vedeli, da jih ne bodo mogli izpeljati ali pa niso bili dovolj pozorni na obveze, ki

so izhajale iz nepremišljenih poslovnih odločitev.

Glede na sedanjo gospodarsko situacijo skoraj polovica gradbenih organizacij nima jasne prihodnosti, čeprav se vendarle kažejo obrisi boljših možnosti. Gradbinke menijo, da bo do konca leta neizkoriščenih ostalo 20 odstotkov zmogljivosti. Tudi fluktuacija, ki je bila značilna za gradbeništvo, se sedaj počasi umirja.

Gradbinke se zavedajo, da bodo morali, kot ena izmed gonilnih sil gospodarstva, čimprej poiskati izhod iz sedanjega položaja ter reševati probleme, ki jih leta in leta niso, saj bodo le tako lahko rešili nastali položaj in z organiziranim nastopom in kvalitetnim delom v tujini prispevali svoj delež v izvozu, ki so ga vsa zadnja leta zaradi močne konjunktore zanemarjali.

Cveto Pavlin

Obisk iz Iraka

Pred nekaj dnevi so nas obiskali gostje iz Iraka, dežele, v kateri že nekaj časa gradimo različne objekte. Skupaj z IMP smo jim razkazali objekte zgrajene doma ter širom po Sloveniji. Trije od štirih članov delegacije so bili prvič v Jugoslaviji zato nas je posebno zanimalo kaj menijo o naši deželi in ljudeh s katerimi so se srečali. Razgibanost naše dežele, obilo zelenja, predvsem pa vinogradi so naredili na njih nepozaben vtis. Za vse je bilo to povsem novo, saj se njihova in naša pokrajina močno razlikujeta.

Ko so si ogledali nekatere objekte, ki jih je gradil Gradis, ali opremil IMP, so bili enotnega mnenja, da kvaliteta del ne zaostaja za deli, ki jih — pri njih izvajajo druga svetovna podjetja. Še posebej jih je navdušila gostoljubnost naših ljudi in prijateljstvo, ki veže oba naroda.

Večji del obiska so posvetili strokovni izmenjavi mnenj. Pogovor je tekel o delih, ki jih izvajamo v Iraku in o morebitnih novih delih v njihovi deželi. Zadnji dan pred odhodom iz Jugoslavije so obiskali nuklearno elektrarno Krško, ki že daje prve kilovate električne energije.

Delegacija v kateri so bili Ayad Jilil, Ahmed Abbas, Ali Kuder in vodja delegacije Delier Mahmud je odpotovala v ponedeljek, 5. t.m. in preko Beograda zapustila našo državo. Ob odhodu so posebej za Gradisov vestnik v izvornem arabskem jeziku napisali pozdrave delavcem Gradisa v zahvalo gostiteljem.

Franjo Štromajer

خلک زیارتنا طرینة مارلیبور الجميلة، الملقنا علی
الکاریم المنفذه والقی هی قید المتقندر والقی
تقوم یتقیدها ترکیب GRADIS, IMP
حتی تاهدنا فی قریب الدکانیات الجمیده

Iraška delegacija na obisku v Mariboru

Predstavitev knjig GV

Gospodarska založba pri Gospodarskem vestniku vam nudi za pomoč pri delu in strokovno izpopolnjevanje naslednje knjige:

Roman Albreht
DRUŽBENA LASTNINA

France Novak
POSLOVNI IN URADOVALNI JEZIK

Dr. Stane Možina
DELO POSLOVODNEGA DELAVCA

Dr. Janez Nemeč
GOSPODARSKA IN PRODAJNA POGODBA DOMA
IN V ZUNANJI TRGOVINI

Anto Rodić, Miodrag Gainov
OBVEZNO ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV
TRGOVSKIH IN PROIZVAJALNIH OZD

Mag. Boris Snoj
EMBALAŽA — SESTAVINA POLITIK IZDELKOV
IN KOMUNICIRANJA V MARKETINGU

Mag. Vladimir Drusany
VARNOSTNOTEHNIŠKI PRIROČNIK

ČGP DELO
TOZD Gospodarski vestnik
Gospodarska založba
Tomšičeva 3
61000 Ljubljana

Kakšen bo — bi moral biti Gradis v letu 1982

Podatki iz resolucije

V začetku oktobra že poznamo glavne značilnosti zvezne in slovenske resolucije o politiki ureditve srednjeročnega družbenega plana Jugoslavije, oziroma Slovenije v letu 1982.

Letos smo lahko zadovoljni, da dobivamo osnovne usmeritve že prej kot v preteklih letih. Žal pa nam vsebina prvih osnutkov resolucij kaže, da se bodo pogoji poslovanja zlasti za gradbince v letu 1982 še bolj zaostri.

Iz delovnega osnutka zvezne resolucije vzemo, da naj bi v letu 1982 realno porasel družbeni proizvod za okoli 4 %. Proizvodnja v gradbeništvu pa naj bi se drugo leto zmanjšala v Jugoslaviji za 3,5 %, v Sloveniji pa za 0,5 %. V Sloveniji se predvideva, da bi investicije v gospodarstvu celo porasle za 2,5 %, stanovanjska izgradnja naj bi ostala na letošnji ravni, vtem ko bi se negospodarske naložbe še naprej močno skrčile.

Načrtovanje manjšega pada investicijskih del v Sloveniji izhaja predvsem iz dejstva, da smo že lani, predvsem pa letos v Sloveniji močnejše zavrli investicijsko potrošnjo kot v Jugoslaviji. Delež investicij v družbenem proizvodu je tak — v odstotkih:

	ocena prognoza		
	1980	1981	1982
Jugoslavija	34,9	30,6	28
Slovenija	29,0	24,3	24

Vidimo, da v Sloveniji dejansko ne bomo smeli več zmanjševati investicij, ker bomo sicer doživeli v prihodnosti preobčuten vsesplošen družbeni zastoj.

V Sloveniji načrtujemo povečanje družbenega proizvoda v industriji samo za 2,5 %.

Izvoz naj bi povečali v Jugoslaviji za 7 %, v Sloveniji pa za 6 %. Delež deviz, s katerimi bi sami razpolagali, naj bi tudi v letu 1982 znašal 65 %.

Cene in življenjski stroški

Cene naj bi v letu 1982 (po želji resolucije) porasle samo za 15 %. Tako nizek porast cen skoraj ni uresničljiv, tudi zato, ker se mora računati tudi z vplivom letošnjih povšanj v letu 1982. Če bi cene do konca leta naraščale v taki meri kot doslej in če bi se v letu 1982 povsem umirile (če bi bil nivo 1981 enak nivoju decembra 1982 — kar je praktično nemogoče zaradi usklajevanja strukturalnih resolucij v primarni delitvi in pa tudi zaradi prevzema porasta cen iz tujine), potem bi iz leta 1981 prenesli v leto 1982 porast cen za okoli 17 %. Če pa se bi v zadnjih mesecih letos cene ne bi več povševale, pa tudi drugo leto ne, tedaj bi še vedno znašal prenesen porast okoli 13 %. Žal pa smo prav te dneve doživeli podražitve (kruha, mleka, mesa), ki naj bi prispevale (le) 1,3 % k že znanim podražitvenim indeksom.

Zato lahko ocenjujemo porast cen v letu 1982 v višini 20 %, kot zelo ugoden, to je nizek, saj bi s tem uspeli uresničiti skoraj neverjeten cilj: zmanjšati inflacijo na polovico v enem letu!

Zmanjšana potrošnja

Osebnih dohodkov naj bi po slovenski resoluciji tudi v letu 1982 zaostajali za 5 % za rastjo dohodka. To pomeni, da bodo naša interna merila, ki imajo to enako stopnjo, še bolj veljavna, saj veljajo za dobo petih let in ne samo za eno leto.

Splošna in skupna poraba, ki se doslej še ni zmanjšala v tolikšni meri kot osebna in investicijska, pa naj bi v letu 1982 zaostajala za rastjo dohodka za 10 % — V Sloveniji, v Jugoslaviji pa naj bi se povečala k nominalnem porastu za 15 %.

Treba se bo navaditi živeti in jesti z manjšo žlico. Če smo doslej več potrošili kot ustvarili, bomo morali poslej več ustvariti kot potrošiti. Drugo leto bo treba samo na račun odplačil posojil in obresti odšteti tujini za blizu 10 % družbenega proizvoda. Zdaj bomo morali začeti plačevati račune in jugoslovanskega čudeža (dobrega standarda) bo moralo biti počasi konec, če ne bomo bolje in več delali.

Zvezna resolucija predvideva skoraj 30 posameznih aktov, od teh največ sporazumov, ki bi jih bilo treba sprejeti, da bi uresničili določila resolucije. Ker gre za kratek rok nekaj mesecev, je malo verjetno, da bodo tako zasnovana določila resolucije začela pravočasno in učinkovito delovati.

Novosti v gradbeništvu

Za nas gradbince, posebej za graditelje stanovanj, prinaša resolucija dve zelo pomembni določili v 14. točki:

»Zaradi bolj učinkovitega izkoriščanja razpoložljivih sredstev za financiranje stanovanjske izgradnje, bodo republike, avtonomne pokrajine in občine omogočile delovnim organizacijam, da neposredno organizirajo izgradnjo stanovanj za svoje delavce. Spodbujala se bo izgradnja stanovanj za tržišče in angažiranje osebnih sredstev za finansiranje stanovanjske izgradnje, bankam pa se bo omogočilo kupovati stanovanja za svoje varčevalce.«

Ta dobesedni tekst pomeni za Slovenijo pravzaprav dvoje skoraj neverjetnih novosti:

1. dovoljena naj bi spet bila gradnja stanovanj za trg, kar novi Zakon o stanovanjski izgradnji v Sloveniji ne omogoča

2. banka neposredno bi se v imenu varčevalcev, to je bodočih kupcev pojavila na tržišču, brez raznih posredovalcev — investitorjev (Staninvest vpr.) kot jih predvideva nov slovenski zakon.

Ker gre za tekst, ki ga je sooblikovala tudi zvezna gospodarska zbornica s sodelovanjem naših predstavnikov v združenju gradbeništvu, bi kazalo v procesu oblikovanja predloga zvezne, kakor tudi republiške resolucije to aktivnost nadaljevati — tako prek delegatov kot tudi v širši obravnavi.

Kaj pa Gradis?

Gradis v letu 1982 v domovini ne bo večal obsega del, oziroma ga bo po sedanjih predvidavanjih nebitveno povečal ali zmanjšal. Število zaposlenih bi se v prvem primeru povečalo za nekaj deset delavcev, predvsem pri poklicih katere potrebujemo (nekateri kvalificirani delavci in visoko strokovno usposobljeni kadri). V domovini bi tedaj imeli nekaj čez 7.000 delavcev.

V tujini, kjer imamo trenutno okoli 700 delavcev, bi njih število naraslo na 1.000 in morda še kaj čez, poleg tega pa bi angažirali še večje število delavcev iz drugih dežel v razvoju.

V domovini bi morali ustvariti v letu 1982, računajoč le dvajsetodstotni porast cen, 10 do 10,5 milijard dinarjev celotnega prihodka in okoli 3,1 milijarde dohodka. Tak obseg in uspeh nam bi omogočil, da bi naši realni osebni dohodki v letu 1982 ne padli in da bi nam ostalo nekaj sredstev tudi za naložbe.

V tujini pa predvidevamo poleg povečanega izvoza naših izdelkov tudi povečanje investicijskih del skoraj za polovico. V tem primeru bi znašala vrednost realizacije okoli 53 milijonov dolarjev, ter vrednost čistega priliva blizu 3 milijone dolarjev.

Seveda pa predstavljajo te številke le planske prognoze, ki jim do uresničitve še manjka celota naših naporov.

Za drugo leto se bomo morali v Gradisu zlasti notranje bolj utrditi. To nam bo uspelo pri treh pogojih:

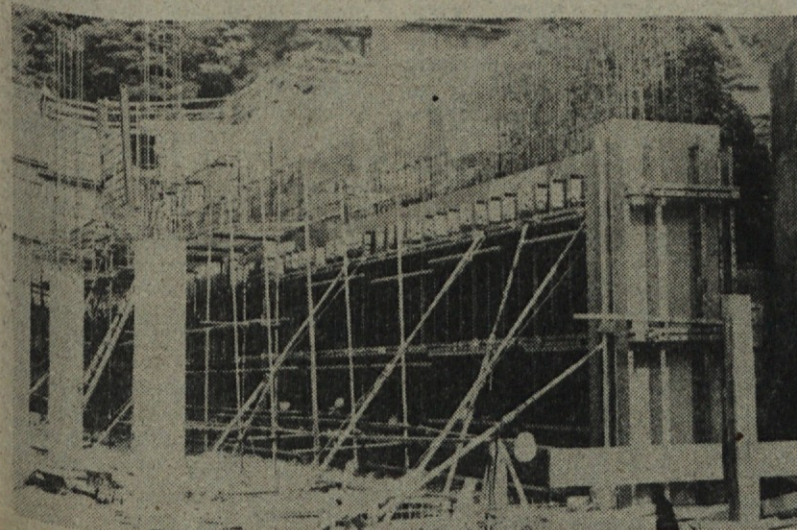
1. Še tesneje bomo morali sodelovati med temeljnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi; naši odnosi bodo morali v precej večji meri kot doslej temeljiti na dohodkovnih odnosih in sicer med TOZD zlasti na oblikovanju skupnega prihodka in dohodka, med TOZD in DS pa na izboljšani svobodni menjavi dela.

2. Preurediti bomo morali naše vrste (reorganizirati se) tako, da bomo bolj gibljivi ter sposobnejši za sprotno ugotavljanje rezultatov in odmkov od načrtovanih rezultatov.

3. Pridobiti nove strokovnjake in izpeljati nagrajevanje za njih (zlasti za vse organizatorje dela) kot tudi za vse delavce tako, da bodo še v večji meri kot doslej motivirani k doseganju dobrih rezultatov.

Uresničitev, tudi samo delna, vsakega od teh navedenih pogojev — teh pa je še precej več — bo predstavljalo v letu 1982 trdo delo za vse delavce, najbolj pa za vodstveni kader.

Stane Uhan

Za opaženje sten in stebrov uporabljamo montažne e opaže

Podatki pred tričetrletnim obračunom kažejo na zadovoljive rezultate

Vrednost opravljenih gradbenih del se je v obdobju januar — avgust 1981 v primerjavi z lanskim obdobjem povečala v Gradisu za 7,4 % (samo gradbene TOZD), v gradbeništvu Slovenije pa za 25 %. Ti podatki povedo, da se obseg naših del večja počasneje kot v Sloveniji in da je naš obseg realno padel za 25 % ob upoštevanju porasta cen za 44 %. Število zaposlenih delavcev se je v slovenskem gradbeništvu zmanjšalo za 10 %, pri nas za 11 %.

Celotni prihodek je 5501 mio din. Povečal se je za 10 %, plan je dosežen s 59 %.

Materialni stroški so se povečali manj kot celotni prihodek (indeks 107). Nižje naraščanje stroškov od prihodka vpliva na ugodnejši porast

dohodka — 19 %. Naš **dohodek** je 1725 mio din, to je kar 31,4 % od celotnega prihodka. Ta delež je precej boljši kot smo planirali in smo dosegli 64 % od planirane vrednosti dohodka za leto 1981.

Čisti dohodek, kot razlika med dohodkom in obveznostmi je 1229 mio din. Povečal se je za 29 % in s 64 % dosega plan.

Osebnih dohodki — 726 mio din, so porasli za 22 %, kar je več kot je porasel dohodek. Hkrati predstavljajo 42,1 % od doseženega dohodka.

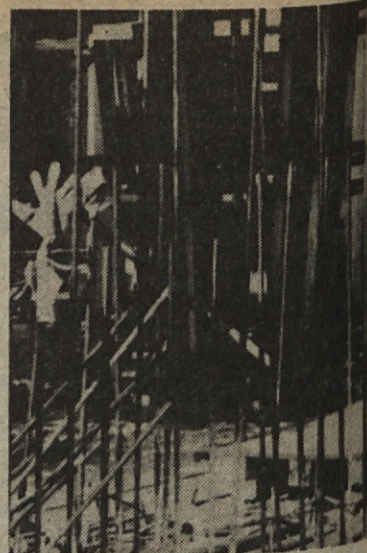
Ostaneček čistega dohodka je zadovoljiv — 504 mio din ali 9,2 % celotnega prihodka. Povečal se je za 39 % in dosega 75 % planirane vrednosti.

Število zaposlenih delavcev (v domovini) se je zmanjšalo za 7 %. Število opravljenih učinkovitih ur je še manjše (za 11 % manj) predvsem zaradi občutnega znižanja nadur.

Izračun dovoljenih OD po internih merilih nam pokaže, da je Gradis kot celota pozitiven. Le v dveh TOZD so za osebne dohodke razporedili več kot jim dovoljujejo merila.

Pomen osemmesečnega obračuna je med drugim tudi v tem, da nas še pravočasno opozori pred rezultati tričetrletnega periodičnega obračuna, katere obravnavajo ne le v sami TOZD, ampak tudi v DPO predvsem v matični občini.

Po osnovnem kazalniku D/ph — ta znaša 78,87 din smo presegli lanski rezultat za 18,5 % in že skoraj dosegli planirano vrednost 79,05 din (99,8 %). Oba podatka sta zadovoljiva. Od/ph so se povečali nekoliko bolj — za 22 % in dosega planirane 91 %.

Opaženje stebrov

Produktivnost dosega 483 din nominalno se je povečala za 25 %, z upoštevanjem porasta cen za 43 %, je realno nižja za 13 %.

Ugodno je gibanje ekonomičnosti, saj smo na 1 dinar porabljenih sredstev ustvarili 1,46 din celotnega prihodka (lani 1,41, plan 1,41).

Zora Vehovec

Tu smo — vaši smo

3. samoprispevek v Ljubljani

V Ljubljani se izteka zbiranje sredstev iz drugega samoprispevka in zdaj smo pred odločitvijo, ali bomo nadaljevali s takšnim načinom solidarnostnega združevanja denarja za potrebe družbenega standarda. Če bomo na referendumu, ki bo novembra meseca, glasovali ZA tretji samoprispevek, potem bomo tako kot doslej, še nadalje prispevali vsak mesec 1,5 % osebne dohodka za ta namen.

Deset let je od tega, ko smo se v Ljubljani prvič odločili s samoprispevkom zgraditi številne objekte družbenega standarda, še posebno tiste za naše najmlajše in starejše občane. V desetih letih smo s sredstvi I. in II. samoprispevka zgradili 100 takšnih objektov, nekaj preostalih pa še bomo.

Z rednim zbiranjem sredstev za nadaljnjo gradnjo vrtcev, šol, zdravstvenih domov, domov za ostarele občane itd. nikakor ne moremo priti do stopnje, ki jo zahtevata objektivna nujnost in potreba. To ne bomo mogli storiti tudi v naslednjem petletnem obdobju in zato se odločamo za samoprispevek s katerim naj bi zbrali 3,8 milijarde dinarjev. Samoupravne interesne skupnosti za otroško varstvo, vzgojo in izobraževanje, zdravstvo in kulturo, naj bi prispevale približno

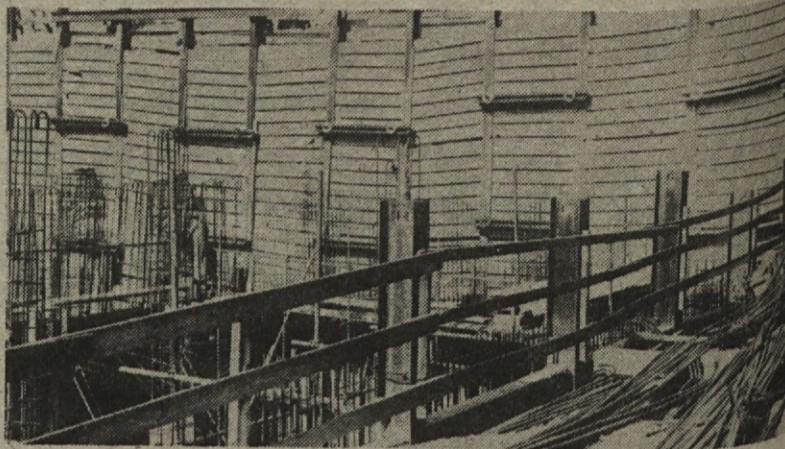
eno milijardo in tako naj bi se skupno zbralo 4 milijarde 837,6 milijona dinarjev, s katerim se bo zgradilo 34 objektov družbenega standarda. Tudi tokrat je v ospredju medsebojna solidarnost, saj nekaterih objektov posamezniki ne bomo uporabljali kaj kmalu ali celo nikdar.

Plačevanja samoprispevka bodo oproščeni vsi tisti, ki imajo manj kot 7.000 dinarjev mesečnih prejemkov.

Program tretjega samoprispevka je povsem v skladu s stabilizacijskimi prizadevanji na področju gospodarstva. Predvsem ne bremeni družbenih sredstev in gre izključno za sredstva, ki jih zberejo občani. Po drugi strani pa ne smemo prezreti dejstva, da ustvarja večje število mest v otroških vrtcih, več možnosti za ugodnejše razpoloženje staršev, ki so na delovnem mestu bolj zbrani in brezskrbni, kar vse prispeva k večji delovni storilnosti.

Ljubljančani smo dosedaj nešteto krat izkazali svojo politično zrelost, zato lahko pričakujemo, da jo bomo pokazali tudi ob glasovanju o tretjem samoprispevku. Prva dva sta dala namreč odlične rezultate, ki jih bomo nadaljevali tudi s tretjim samoprispevkom.

C. Pavlin

Navpični izkop, zavarovan z berlinsko steno

Treba bo pohiteti

Gradnja skladišča kovinskih dodatkov za železarno Ravne je v polnem zamahu. Prebrodene so največje ovire pri izkopu in stabilizaciji gradbene jame. Sam objekt je zahtevna gradnja, saj stoji na razgibanem terenu in je stisnjen z navpičnim izkopom, med že obstoječe objekte.

S sodelovanjem SPO Ljubljana ter uspešno uporabo odkopnega kladiva — bager 600, so v roku opravili izkop. Izkopanih je bilo 6.000 kub.m po večini skalnatega terena. Težave pa so nastale z navpično izkopano steno globine 11 m.

Kot sem že omenil razgiban teren, navpičnega izkopa ni vzdržal. Takoj je bilo potrebno izkop utrditi, kar je uspešno opravil geološki zavod iz Ljubljane.

Navpično steno je utrdil s tako imenovano »berlinsko steno«, ki je sidrana globoko v teren.

Vse te nepredvidene ovire, ki so nastale zaradi premalo-obsežno raziskanega terena, so se zemeljska dela zavlekla za dobra dva meseca. Tako je sedaj pred nami veliko dela, kratek rok in bližajoča se zima. Objekt naj bi bil končan v letošnjem letu.

Trenutno dela potekajo dobro kvaliteta. Če pa upoštevamo vse prej navedene faktorje, bo potrebno z združenimi močmi, ta tempo še pospešiti.

Našega glavnega investitorja moramo zadovoljiti, ter končati objekt do roka.

Naj navedem še, da je objekt armirano betonski skelet na 1000 kvad.m tlorisne površine, do višine 15 m, zastopana pa so predvsem gradbeni dela. Narediti je potrebno 6.000 kvad.m opažev, vgraditi 2.000 kub.m betona, ter do 200 ton armature.

Ludvik Rudolf

Vsaka seja mora biti vnaprej dobro pripravljena

Komunisti morajo odgovorno in učinkovito opravljati svoje naloge

DELOVNA SKUPINA CK ZKS V GRADISU. KOMUNISTI DELOVNE SKUPNOSTI POLAGAJO OBRAČUN SVOJEGA DELA. VEČ UDARNOSTI IN ODGOVORNOSTI PRI KONKRETNEM DELU. NE SAMO NEKAJ REČI, TEMVEČ TUDI STORITI. OD GRADISA PRIČAKUJEMO VEČ PObUD. Z DELOM IN STABILIZACIJSKIMI UKREPI ZAUSTAVITI PADANJE ŽIVLJENSKEGA STANDARDA ZAPOSLENIH. PROBLEME JE POTREBNO ZAČETI REŠEVATI PRI SEBI, V SVOJI TOZD, V DELOVNI ORGANIZACIJI. NE PRIČAKUJMO POMOČI OD ZUNAJ. VEČ POSLUHA ZA ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV.

Razgovor z delovno skupino Centralnega komiteja ZKS, ki jo je vodila tovarišica Ivanka Vrhovščak je potekal v delovnem vzdušju. Komunisti so v štiriurni razpravi kritično ocenili položaj in vlogo Gradisa v slovenskem prostoru ter delu v tujini. Govorili so tudi o vlogi in odgovornosti komunistov pri reševanju perečih gospodarskih problemov. Tudi ni naključje, da se je jedro razprave vrtelo okrog gospodarske problematike in po mnenju tov. Vrhovščakove, pa premalo o tem, kako se komunisti, kot komunisti, vključujejo v konkretno reševanje teh problemov, zlasti pa o vlogi komunistov v celotnem političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Ni dovolj biti komunist samo na papirju, temveč se mora vsak aktivno in odgovorno vključiti v potek dogajanja s katerimi se dnevno srečujemo pri svojem delu. Pri reševanju perečih gospodarskih in organizacijskih problemom, ne moremo iskati rešitve izven nas, temveč se moramo nasloniti na lastne sile, na večje lastno delo, boljše organiziranost, večjo produktivnost in efikasnost gospodarjenja, ob nenehnem utrjevanju socialističnega samoupravljanja. Moč Gradisa je v enotnosti, čvrstosti in ne v nadaljnji drobitvi žetako razdrobljenega gradbeništva.

Res da je gospodarska situacija težka in bo še težja, toda s takim stanjem se ne srečujemo prvič. Še vedno doslej smo našli izhod za prebroditev krize in težav, ki v zvezi s tem nastajajo. Potrebno pa bo veliko volje in samoodpovedovanja. Smisel za boljše gospodarjenje varčevanje (pa tudi pri materialu, ki še vedno leži križem, kražem po nekaterih gradbiščih) smoternejše izkoriščanje mehanizacije in družbenih sredstev na sploh, dosledno izpolnjevanje dogovorjenih obveznosti, kot tudi zmanjšanje raznih neproduktivnih izdatkov, mora postati vsakdanja naloga slehernega izmed nas. Odločno se je potrebno zoperstaviti pa tistim, ki med nami sejejo nezadovoljstvo, neizvesnost, brezperspektivnost, zlasti pa tistim, ki stalno kritizirajo ali kažejo na naše slabe točke, sami pa niso pripravljeno ničesar žrtvovati, predlagati ali izboljšati.

Od Gradisa se pričakuje več pobud, je dejala tov. Vrhovščakova, predlogov in vzgledov zlasti pri prevzemanju del v tujini. Končno pa je glavna politika naše družbe usmerjena predvsem v izvozno dejavnost. Investicije doma so močno omejene, kar pa ne pomeni, da bo

investicijska dejavnost doma popolnoma zamrla. Družbeno podporo bodo dobile le kvalitetne investicije, delo dobi tisti, ki je dobro pripravljen in sodobno organiziran in tehnološko opremljen. Nujne so konkretne akcije na vseh področjih. S tem se odgovornost komunistov še

povečuje, le ti morajo s svojim delom, zglede in akcijami prednjačiti pred drugimi ter stalno iskati nove poti našega razvoja. Na seje je potrebno prihajati s konkretnimi predlogi odhajati pa z zadolžitvami, ki jih je potrebno stalno kontrolirati.

Dosledno bo potrebno izvesti tudi zaključke problemske konference gradbeništva, kot tudi sklepe CK ZKJ v zvezi z usmeritvijo družbeno ekonomskih odnosov in stabilizacijskih ukrepov na vseh področjih našega dela in življenja.

Lojze Cepuš

Odprt predor skozi Učko

Tudi Gradis sodeloval pri izgradnji predora

Pred nekaj več kot 117. leti je zastopnik Istre v Saboru v Zagrebu prvič omenil željo Istranov, da bi prebili predor skozi Učko in tako ta naš največji polotok z železnico povezali z drugimi hrvaškimi kraji. Davna zamisel je zorela vse do leta 1971, ko so na 1396 visoki Učki eksplozirale prve mine in napovedale uresničitev velike želje. Ta predor ima za vso Istro velik pomen. Med 1960. in 1970. letom se je iz Istre izselilo kar 120.000 prebivalcev (v istem času pa se je število prebivalcev SFRJ povečalo za 22%). Učka je bila v pravem pomenu besede zid, ki je delil Istro od ostalega dela matične republike.

Po cenah iz 1970. leta naj bi predor veljal 270 milijonov dinarjev, od tega je bilo zbrano z ljudskim posojilom 150 milijonov dinarjev. Vendar so se od takrat zadeve obrnile čisto drugače, še posebej, ko strokovnjaki mednarodne banke za obnovo in razvoj niso pristali na finančno sodelovanje pri gradnji predora in je gradbišče mirovalo tri leta.

Zadnji seštevki kažejo, da bo gradnja 5070 metrov dolgega predora veljala 2 milijardi dinarjev, kar je po mnenju strokovnjakov dosti manj, kot stane gradnja predorov podobne dolžine v svetu. Naj povemo tudi to, zakaj strokovnjaki mednarodne banke za obnovo in razvoj niso finančno podprli to gradnjo. Predvsem zato, ker so menili, da gradnja predora ne more biti končana pred 1981. letom, graditelji pa so želeli, da bi to bilo že 1976. leta. Danes je na dlani, da so prvi imeli prav.

Ne smemo pozabiti, da so v ceno 2 milijardi dinarjev vštete tudi vse pri-

stopne ceste na obeh straneh predora v dolžini 17 kilometrov. Gradnja predora je bila velika izkušnja za graditelje, predvsem Hidroelektro iz Zagreba, ki je bila nosilec del, Primorje iz Ajdovščine, Gradis tozđ GE Nizke gradnje Maribor, Rade Končar, Iskro, Uljanik itd.

V Jugoslaviji doslej nismo imeli izkušenj pri gradnji tako dolgih predorov in danes lahko zapišemo, da je bilo to edino tovrstno gradbišče, na katerem ni prišlo do nobene hujše nesreče. Iz notranjosti Učke je bilo treba izkopati 470.000 kubikov zemlje in kamenja, za kar so porabili kar 3000 ton eksploziva. V predor so vgradili več kot 70 kilometrov različnih kablov, 150 ton ventilatorjev, na stotine svetlobnih teles, semaforov in druge opreme.

Iz osebne izkaznice predora skozi Učko lahko preberemo, da je dolg 5070 metrov in da je zgrajen na nadmorski višini 495 metrov. Ce-

stišče je široko 7,50 metra, na vsaki strani pa je tudi pločnik za pešce, širok 80 centimetrov. Skozi predor bo lahko peljalo 1800 vozil na uro, s hitrostjo do 80 kilometrov. 72 ventilatorjev bo vsako sekundo potisnilo v predor 350 kubičnih metrov zraka, vgradili pa so tudi pet analizatorjev onesaženosti in pet merilcev vidljivosti. V predoru je 36 postaj za pomoč in prav toliko gasilskih aparatov, telefonov in omaric prve pomoči.

Za osrednji del polotoka bo predor imel ogromen pomen, posebej pa še za Buzet in Pazin, kjer v zadnjih letih beležijo hiter razmah industrije in kmetijstva. Iz Buzeta do Reke bo poslej samo 47 kilometrov, iz Pazina pa 52.

Ni dvoma, da bo predor gotovo prinesel novo življenje v večji del Istre, to pa je tudi tisto, kar so želeli še pred 117. leti.

Cveto Pavlin

Po otvoritvi predora skozi Učko

Iz TOZD Kovinski obrati Maribor

Asfaltiranje z finiŝerjem K6

Iz Gradisovega tozda Kovinski obrati Maribor je prvič prišel na plan novi domači stroj za polaganje asfalta in surovega betona — asfaltni finiŝer K6. To se je ob navzočnosti veĉine delavcev Kovinskih obratov zgodilo 8. septembra, potem pa so finiŝer odpeljali na prvo predstavitve na zagrebŝki velesejem.

Na Kovinskih obratih Maribor so na svoj novi izdelek ponosni, ŝe posebej zato, ker je finiŝer plod lastnega razvoja in znanja ter sodelovanja z Industrijskim birojem Ljubljana in mariborskim cestnim podjetjem. Razume se, da prav vsega Gradisovi strojniki v KO Maribor le niso mogli izdelati v svojih delavnicah, zato so jim na pomoĉ priskoĉili kooperanti, tako je na primer motor prispel iz reŝke tovarne Torpedo, podvozje in menjalnik so iz Tovarne avtomobilov Maribor, hidravlika iz Prve petoletke iz Trstenika, elektriĉne in elektronske naprave pa so izdelali v sodelovanju z Iskro. S takim sodelovanjem je nastal stroj, v katerega je vgrajeno le 5 % uvoŝene opreme, ki jo pri nas nobeno podjetje ne izdeluje. To so hidravliĉni motorji, ĉrpalke in paletni reduktorji.

Kot je znano, se doslej finiŝerjev ni lotil ŝe noben jugoslovanski proiz-

vajalec, ĉprav v Jugoslaviji letno uvozimo 40 finiŝerjev in za vsakega odŝtejemo povpreĉno 300.000 nemŝkih mark. Tak uvoz doseŝe letno vrednost 12 milijonov mark, oziroma okoli 200 milijonov dinarjev. Prav zmanjŝevanje potrebe po uvozu tovrstnih gradbenih strojev je bilo eno izmed vodil, zakaj so se na Kovinskih obratih odloĉili izdelati prav finiŝer. Po drugi strani pa glede na izkuŝnje, ki jih imajo z asfaltnimi bazami, bo pomenil finiŝer samo logiĉno nadaljevanje celotnega tehnoloŝkega procesa — od pridobivanja in meŝanja do vgrajevanja asfalta. Razen tega bo s finiŝerjem Gradis kot celota odslej tudi na tujem trŝiŝu lahko nastopal z viŝjo obliko ponudbe in se tako v sedanjem precej teŝkem poloŝaju gradbeniŝtva v domovini ŝe bolj uveljavil v tujini.

Finiŝer K6 so strokovnjaki Kovinskih obratov Maribor v sodelovanju z zunanjimi sodelavci razvijali pribliŝno tri leta. Sodi med srednje velike finiŝerje, tako da lahko naenkrat asfaltira ali betonira ceste ali druge ravne povrŝine v ŝirino od 2,5 do 6 metrov, plast asfalta pa je lahko debela do 30 centimetrov. Z motorjem moĉi 47 kW bo lahko v eni uri poloŝil na cestiŝe 350 ton asfalta ali betona in z maksimalno hitrostjo 30

metrov na minuto.

Ker ima finiŝer gumijasta vozna kolesa in ker se lahko giblje s hitrostjo 18 kilometrov na uro, je moŝen samostojen prevoz do mesta uporabe. Zato je tudi opremljen po

v Gornji Radgoni, kjer je finiŝer bil ravno tako razstavljen, so pokazali, da bi ŝe v kratkem lahko prodali preko 20 finiŝerjev, ĉe bi jih seveda imeli narejene. Zato se bodo v Kovinskih obratih Maribor vsi morali

Veĉina delavcev Kovinskih obratov Maribor je bila navzoĉa ob predstavitvi finiŝerja

vseh cestno prometnih predpisih in vozi po vseh javnih cestah brez spremstva.

Pogovori, ki so jih imeli predstavniki Kovinskih obratov Maribor z zainteresiranimi kupci na zagrebŝkem velesejmu kot tudi na prvem jugoslovanskem sejmu gradbeniŝtva

potruditi, da bi redna proizvodnja finiŝerja ĉimprej stekla in da bi jih lahko prodali vsem zainteresiranim kupecem.

Razmiŝljanja so tudi o ponudbi finiŝerja na tuji trg, vendar je oĉitno, da bo treba predvsem in ĉimprej zadovoljiti domaĉe potrebe.

C. Pavlin

Gradnja soseske Planina II v Kranju

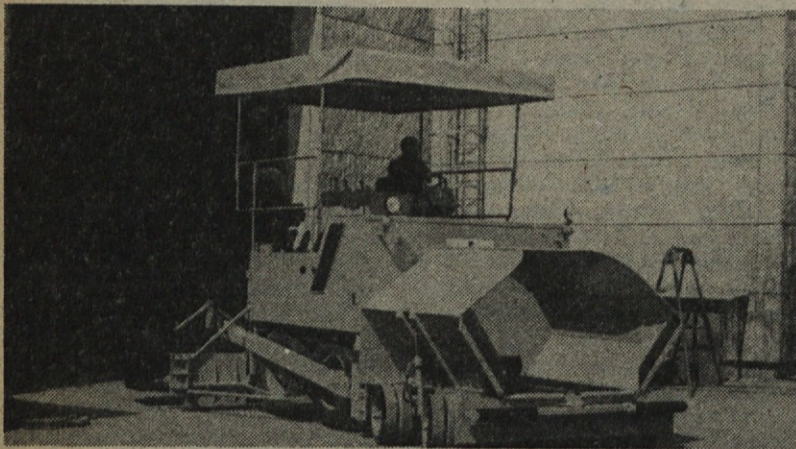
V minulem srednjeroĉnem obdobju v kranjski občini niso dosegli plana gradnje v organizirani blokovski gradnji, saj so zgradili 1581 stanovanj, to je 419 premalo. V letošnjem letu pa je v gradnji 847 stanovanj, od tega najveĉ 788 na Planini II. Predvideva se, da bo od tega ŝtevila 348 stanovanj vseljivo ŝe letos.

V gradnji stanovanjske soseske A 9 Planina II, ki bo imela 30 stanovanjskih objektov s 1050 stanovanji, sodeluje tudi Gradis tozd GE Je-

senice skupaj s kranjskim Gradbirojem. Del soseske, ki ga gradi tozd bo po konĉani gradnji imel 390 stanovanj, od tega jih bo 267 vseljivo ŝe letos.

Ŝe v lanskem letu so v Kranju zaĉeli s pripravami za naĉrtovanje nove stanovanjske soseske A 9a Planina III. Po sprejeti zazidalni zasnovi bo zgrajenih 1500 stanovanj spremljajoĉimi objekti. Na ta naĉin bi v Kranju izpolnili sedanji srednjeroĉni naĉrt.

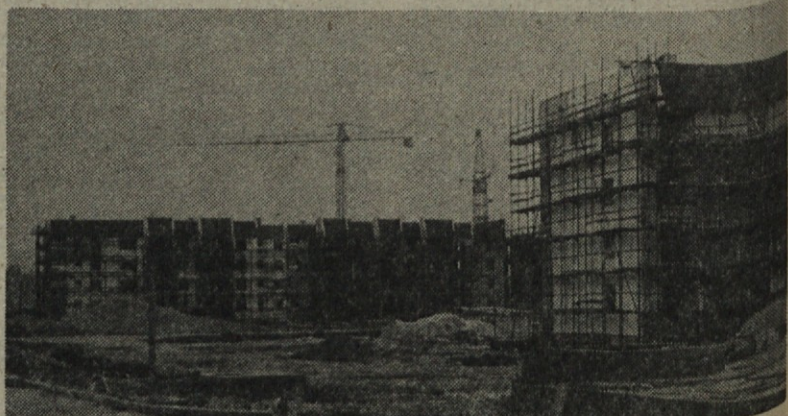
C. P.

Finiŝer K-6 je zapeljal iz proizvodne hale

Finiŝer bo lahko asfaltiral ceste v ŝirino do 6 m

Stanovanjska soseska Planina II v Kranju

Jeseni bo končana zunanja ureditev Cankarjevega doma

Če smo še pred februarjem 1978, ko smo začeli graditi Kulturni dom Ivan Cankar ugotavljali, da Ljubljana kot glavno mesto SR Slovenije še vedno nima sodobno opremljenega kulturnega središča, v katerem bi se odvijali kulturno-izobraževalni programi, družbenopolitična zborovanja in kongresi, pomembnejši znanstveni in drugi simpoziji ter sestanki za večje število udeležencev, to v kratkem ne bo držalo več, saj gre gradnja Cankarjevega doma proti koncu, čeprav delno obratuje že leto dni.

Večina gradbenih del je že skoraj zaključena, zato pa je toliko več dela v notranjosti doma in njeni okolici. Tako bo zunanja ureditev Cankarjevega doma v celoti zaključena letos jeseni. Cankarjev trg, kjer je predvidena še postavitve spomenika Ivana Cankarja, je že očiščen in ure-

vhodi iz Emonskega podhoda in štirje iz Valvazorjevega podhoda ter tudi iz dvonamenskega objekta, pri katerem so prav tako v teku zaključna fasadna dela.

Med stolpnico Iskre in Valvazorjevo ulico je vrinjena omenjena dvonamenska stavba, ki je sestavni del izgradnje Cankarjevega doma. Sprva, ko je Cankarjev dom imel nekoliko manjši obseg, je bil začrtan tudi delavsko-izobraževalni center. Cankarjev dom se je nazadnje razlezel na 48.000 kvadratnih metrov bruto površine, vključno s tem dvonamenskim objektom, ki zajema 4711 kvadratnih metrov, grajen pa je tako za potrebe Iskre kot Cankarjevega doma in je funkcionalno povezan z njim. Iz sprejemne dvorane Cankarjevega doma vodi vhod v ta objekt, v tako imenovano peto dvorano Cankarjevega doma. Gre za

65.890 izgubljenih delovnih dni

Na konferenci direktorjev in konferenci kadrovskih delavcev je tekla razprava o izvajanju stabilizacijskih ukrepov, med katere spada tudi zmanjšanje izostankov z dela zaradi bolniških izostankov. Nihče nima ničesar proti bolniškim izostankom, če je človek resnično bolan. Zdravljenje, mirovanje je nujno potrebno, če hočemo, da se delavec čimprej zdrav vrne v svoje delovno okolje. Vsako izkoriščanje tega, na račun bolnega pa je nedopustno in graje vredno.

Ne oporekamo bolnim, toda analize, ki jih je pripravila KSS in Obratna ambulanta kažejo, da se je odstotek bolniških izostankov, kljub 7% zmanjšanju števila zaposlenih v Gradisu, v primerjavi z istim obdobjem lani dvignil od 5,24% na 6,52%, kar pomeni, da je bilo v prvem polletju zaradi bolniškega izostanka izgubljenih 65.890 dni, oziroma 461.230 delovnih ur, ali v materialnem pogledu 25.745.858 dinarjev. Največji problem predstavljajo izostanki do 30 dni.

Pregled po posameznih TOZD nam nudi naslednjo sliko:

TOZD	1. 1. do 30. 6. 1980	1. 1. do 30. 6. 1981
Celje	6,24%	7,18%
Gradnje Ptuj	5,89%	6,13%
Ljubljana	4,18%	6,53%
Ljubljana okolica	3,31%	6,77%
Koper	6,99%	7,53%
Maribor	5,95%	7,31%
Ravne	5,50%	6,16%
NG Maribor	4,76%	5,36%
Jesenice	6,62%	6,63%
OGP	7,62%	8,45%
SPO	3,34%	4,29%
Železokrivnica	5,56%	9,38%
KO Ljubljana	4,15%	5,97%
KO Maribor	5,81%	5,14%
PB Ljubljana	3,58%	4,43%
PB Maribor		
LIO Škofja Loka	3,89%	4,82%
DSSS	4,90%	5,40%
UDD	6,22%	8,94%

Lojze Cepuš

Sestanki — DA ali NE

Ura izgubljena, ne vrne se nobena — Čas je zlato, zlato pa denar

Očitki, da trošimo zelo veliko časa za najrazličnejše sestanke, so pogosto utemeljeni. Ne gre le za Gradiso, tudi navzven.

Mnogi sestanki so slabo pripravljani, pogosto tudi taki, na katerih sprejemamo zelo pomembne odločitve. Vzrokov za to je več.

Nekateri ljudje brez težav, včasih še radi zapuščajo svoja delovna mesta zaradi sestankov. Zelo dobro namreč vedo, da bo njihova kuverta konec meseca enako zajetna, ne glede na to, koliko ur oz. dnevov manj bodo na svojih delovnih mestih.

Žal mnogi delavci še vedno niso nagrajeni po rezultatih svojega dela. Zadovoljijo se s tem, da sedijo na sestankih in jim ni mar, kakšni so rezultati le-teh. So pa tudi ljudje, ki jim sestanki pomenijo spremembo. Za kakšno urico ali dve zapustijo svoja dela in naloge, malce pokramljujejo v vmes popijejo kakšno kavico in pokadijo pol škatlice cigaret, da

jim čas hitreje mine. Vse to pa počenajajo pod krinko »važnih sestankov«.

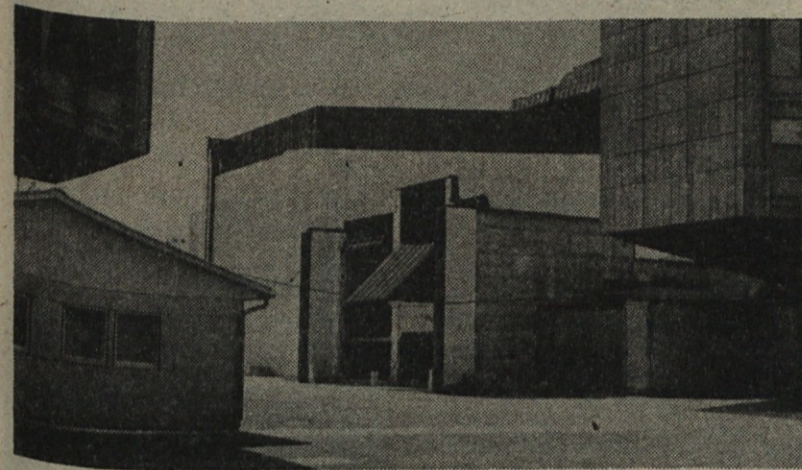
Seveda pa si kaj takega ne morejo privoščiti delavci, ki so nagrajeni po delu, ki morajo vsak dan visoko zavihati rokava za svoj kos kruha.

V teh trdih neizprosnih stabilizacijskih časih, bi veljalo vzeti pod drobnogled tudi zapravljanje delovnega časa na sestankih. Morda bi bilo dobro se držati priporočila družbenopolitičnih organizacij, da bi praviloma sestankovali po delu.

S tem bi takoj pridobili na dveh rezultatih. Prvič ne bi trpelo delo (in bi bil to že prispevek k produktivnosti) in drugič sestanki bi bili boljše pripravljani, učinkovitejši in seveda nekoliko krajši.

Boj za gospodarsko stabilizacijo je naš skupen boj. To pomeni, da se moramo zanjo toľči prav vsi, s tem, da so predstavniki samoupravnih organov in DPO v prvi vrsti.

Andreja Puc

Vhod v KDIC iz Cankarjevega trga, kjer bo stal tudi spomenik Ivanu Cankarju

jen. Fasada na južni strani Cankarjevega doma je že končana, s tem pa je bila omogočena ureditev še nedokončanega dela Erjavčeve ceste. Ta je zdaj na novo tlakovana in asfaltirana in to od Drame do začetka doma v vsej širini, od začetka Cankarjevega doma pa do konca le-tega v polovični širini, od tam do Prešernove ceste pa spet v vsej širini. Erjavčeva cesta bo zaprta za ves promet in je zato temu primerno urejena kot peščevo površino, ob kateri se bo mimoidočim ponujal lep pogled na ohranjeno rimsko hišo.

Tudi na zahodni strani Cankarjevega doma, kjer je glavni vhod vanj, tečejo h koncu fasadna dela. V Cankarjev dom bo glavni vhod iz parka Borisa Kidriča, razen tega pa še vhod iz Cankarjevega trga, trije

Iskrino dvorano s 300 sedeži. Skozi ta dvonamenski objekt vodijo tudi vsi dohodi do vseh dvoran Cankarjevega doma za invalide. Tu je tudi bife ob Iskrini dvorani, ki bo služil potrebam sprejemne dvorane Cankarjevega doma.

Omeniti velja še, da je tudi ta dvonamenski objekt grajen po načrtih prof. Eda Ravnikarja — očeta Trga revolucije. Fasada objekta je zasnovana tako kot fasada obeh stolpnih — Iskrine in Ljubljanske banke. S tem bo v kratkem, po dvajsetih letih, končno že zaključena gradnja in ureditev Trga revolucije, Ljubljana pa še vedno čaka opredelitev vsebine Trga revolucije, kajti parkirišče mu le-te ne more dati.

C. Pavlin

4 EMO — Hannover

V kratki 4 EMO se skriva največja svetovna razstava obdelovalnih strojev, orodja in pripomočkov za kovinsko dejavnost, ki je bila od 15. do 24. septembra 1981 v Hannoveru. Beseda razstava je za ta prikaz, ki je vsaki dve leti izmenoma v Hannoveru, Milanu in Parizu veliko premalo. Obiskovalec ne ogleduje mirujočih strojev, ampak je to demonstracija strojev, orodja, pripomočkov in tehnologije, povezana s seminarji. To je torej pregled stanja obdelovalnih strojev in njene usmeritve, saj je veliko razstavljalcev pokazalo modele, ki še niso bili znani širši javnosti. V Hannoveru razstavljeni stroji so predstavljali približno 1,5% vrednosti svetovne proizvodnje v letu 1980.

Ne bi želeli naštevati številčno, koliko razstavljalcev iz posameznih držav je pripeljalo svoje dosežke v Hannover, lahko pa na kratko povemo, da je v 14 halah z 89000 kv. m pokritega razstavnega prostora prikazalo svoje izdelke 1700 podjetij. Jugoslovansko zastopstvo je bilo skromno — Prvomajska in Jelšingrad in še to pod okriljem podjetij iz ZR Nemčije.

Da bi bralec lahko spoznal kako raznolik je bil prikaz strojev na tej razstavi bomo našteali nekaj najpomembnejših vrst obdelovalnih strojev, ki si jih je obiskovalec lahko ogledal in prisostvoval tudi demonstraciji. Vsi stroji so bili namreč

priključeni. V skupini strojev za obdelavo z odrezavanjem so bile: stružnice, frezalni in brusilni stroji, stroji za obdelavo z ultrazvokom in elektroerozijo, žage ter električni in pnevmatski ročni stroji. Zanimivo je, da skobelnih strojev praktično ni več. Skupino strojev za preobliskovanje so zastopali: stroji za ravnanje in krivljenje, kovanje, preše, škarje, stroji za obdelavo pločevine ter stroji za proizvodnjo vijakov in matic. V posebni hali so bili tudi stroji za varjenje in spajanje. Za vse našete stroje si je obiskovalec ogledal v dveh velikih halah tudi pripadajoče orodje in merilne pripomočke.

Na razstavi je bilo mogoče ugotoviti, da klasičnih obdelovalnih strojev ni več. Uspešno jih zamenjujejo programsko vodeni oziroma numerično krmiljeni stroji. Obiskovalcu se pri prehodu mimo vseh teh strojev sam od sebe vsiljuje odgovor, da je razvoj obdelovalnih strojev usmerjen k CNC strojem in obdelovalnim centrom. Cilj razvoja obdelovalnih strojev je čim bolj fleksibilno krmiljenje pri obdelavi, torej zadovoljitev potrebe po vsestranski uporabnosti stroja ob spremenljivih pogojih.

Če primerjamo 4 EMO z enako razstavo pred dvema letoma v Milanu, opazimo izreden razvoj robotike, saj niso bili več redki stroji, ki so imeli prigraden robot za strežbo stroju. Poleg tega je opazna prevlada

Na razstavi je bilo opaziti skokovit razvoj obdelovalnih centrov

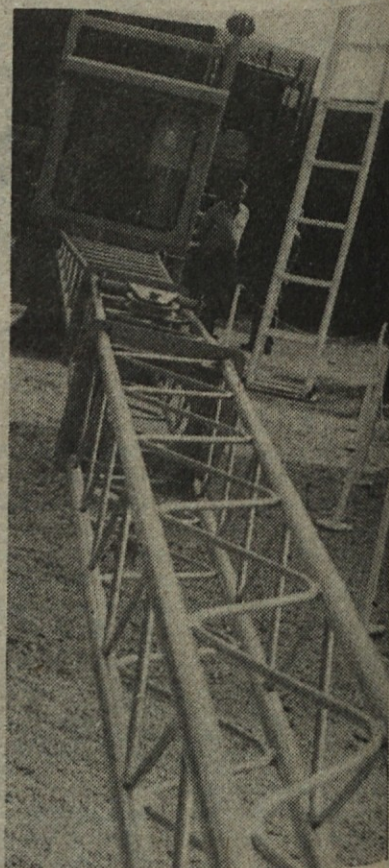
CNC strojev in obdelovalnih centrov nad NC stroji.

Glede na sedanje gospodarske težave pri nas in s tem praktično onemogočen uvoz strojev iz zahodnega trga, so bili deležni večje pozornosti stroji iz DR Nemčije, Sovjetske zveze in Čehoslovaške. Obiskovalec pa je odhajal iz ogleda nezadovoljen saj so bili vsi stroji opremljeni z numeričnim krmiljenjem znamk Bosch ali Sinumerik, ki pa ga vzhodni proizvajalci pri uvozu strojev v Jugoslavijo ne dobavljajo. Namesto teh dobavljajo zastarelo pri njih izdelano avtomatiko zaradi katere stroji pogosto stojijo.

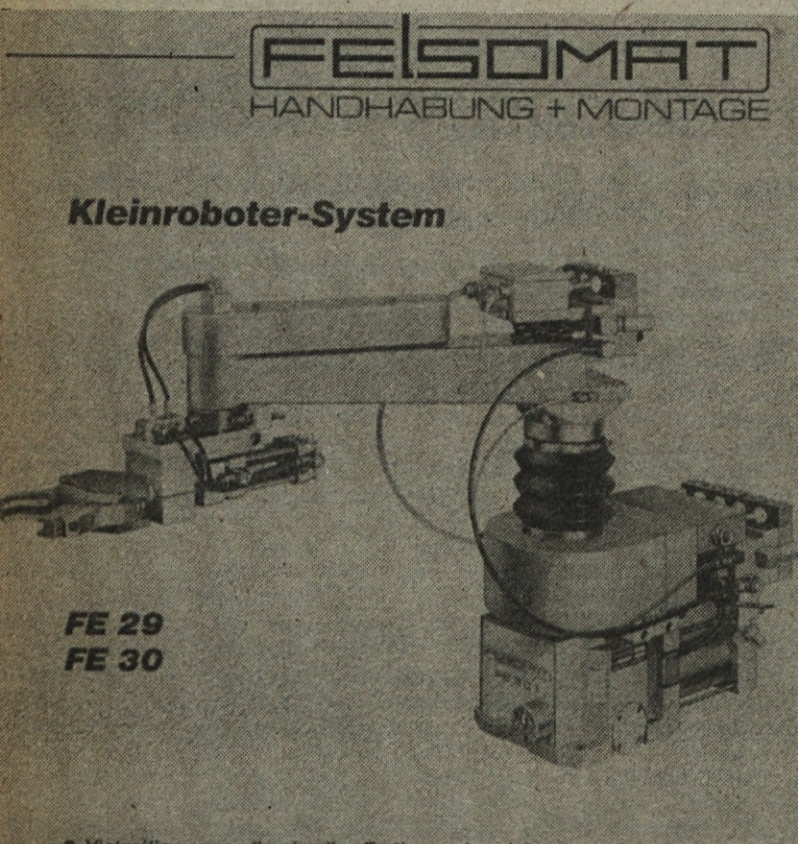
Ogled razstave je dal možnost za ocenitev, kam gre razvoj obdelovalnih strojev. Mnenje, da Gradis nabavi stroje z računalniškim numeričnim krmiljenjem (CNC) in se spozna z novo tehnologijo se je po ogledu razstave še okrepilo, čeprav brez težav pri osvojenju nove tehnologije ne bo šlo. Zmanjša pa se jih lahko s sodelovanjem z delovnimi organizacijami, ki tovrstne stroje že imajo.

Na koncu naj pozdravim pripravljenost Centra za izobraževanje, da omogoča spremljanje te kvalitetne strokovne prireditve v prepričanju, da bo tako tudi v bodoče.

Marko Žontar

Novi, močnejši ročni skreper za betonarne

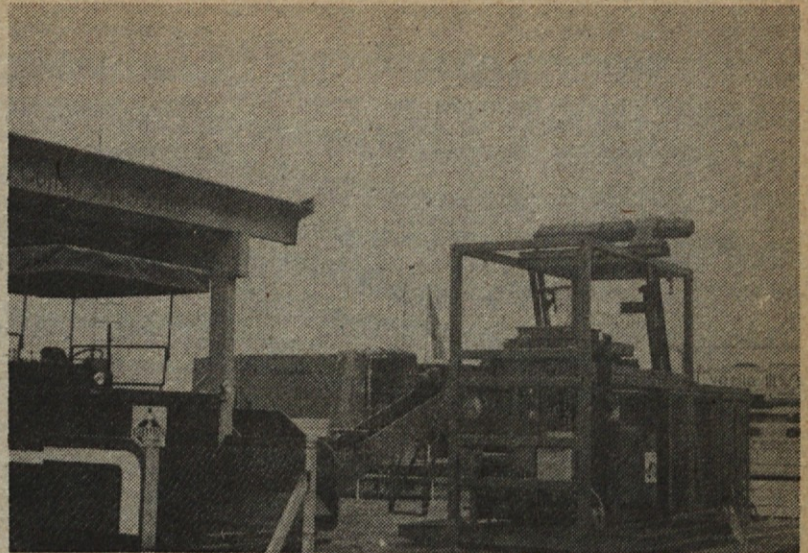

• Vielseitig verwendbar in allen Fertigungsbereichen

Roboti se vedno bolj uporabljajo tudi za strežbo stroju

Ob otvoritvi sejma je spregovoril tudi predsednik prireditvenega odbora naš glavni direktor Saša Skulj, dipl. inž. gr.

Škoda, da smo v samem kotu na zagrebškem velesejmu, da si letošnja letopca finiše K-6 in betonarno 1000 ni ogledalo še več obiskovalcev

Sejemski utrip

Razmišljanja ob sodelovanju na jesenskem Zagrebškem velesejmu in prvem jugoslovanskem sejmu gradbeništva in gradbenih materialov v Gornji Radgoni.

Sodelovanje na sejemskih prireditvah je za nekatere naše TOZD postalo že skoraj obveza, nuja oz. del poslovne politike. Kar precejšnje je bilo zanimanje za naše izdelke na dosedanjih prireditvah predvsem na gradbene stroje in opremo, tako da stroški, ki so ob tem nastajali niso bili vprašljivi. Vprašljivo pa je bilo nekaj drugega. Dolga leta smo prikazovali isti proizvodni program, torej smo bili že skoraj nezanimivi za eventualne kupce. Le redki sejmi so minili, da smo se pojavili s kakšno novostjo.

No, letošnje leto pa je bilo povsem nekaj drugega. Proizvodni program, ki smo ga prikazali na zadnjih dveh sejemskih prireditvah, to je mednarodnem jesenskem velesejmu v Zagrebu in prvem sejmu gradbeništva in gradbenih materialov v Gornji Radgoni, je bil občudovanja vreden. Ne samo »zvezdi« našega prostora — finiše K6 in beto-

narna SB 1000, temveč tudi ostali stroji kot: stroj za brušenje stropov, ročni skreper RS-6, posoda za transport betona s stranskim izpustom, polžasti dehidrator za 20 ku.b. m itd. Stroj je bilo torej kar precej, tako da je bilo na skromnem prostoru, ki ga imamo zakupljenega v skrajnem kotu Zagrebškega velesejma, kar tesno.

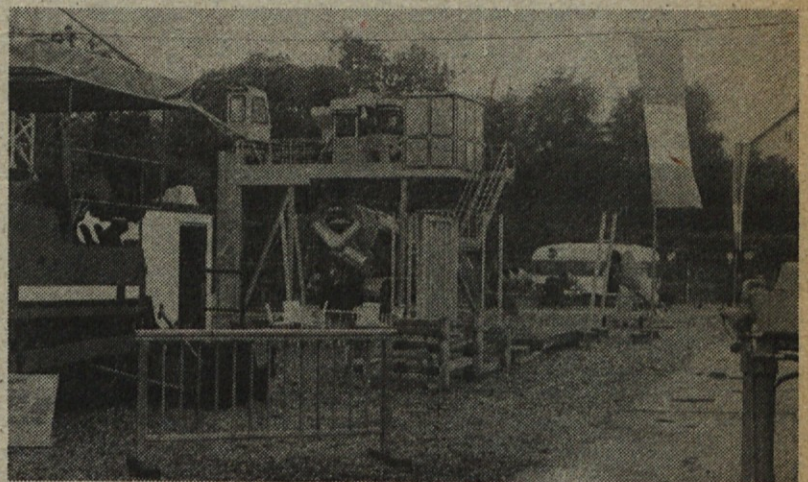
Mnogo bolj so naši izdelki prišli do veljave na sejmu v Gornji Radgoni, čeprav je bil poslovni uspeh mnogo manjši kot v Zagrebu. Zato pa je bil Radgonski sejem bolj zanimiv predvsem zaradi vseh ostalih prireditvev, ki so bile v okviru sejma. Vsakodnevni strokovni posveti in seminarji, na katerih se je srečalo in izmenjalo svoje izkušnje več kot tisoč strokovnjakov, bodo prav gotovo doprinesli h končnemu uspehu sejma, oz. njegovim smotrom in rezultatom, saj je tako bodo slovenski in jugoslovanski gradbinci lahko kos

nalogam v teh zaostrenih pogojih gospodarjenja. Vse manj je namreč domačih investicij in vse več bo gradbeno operativno potrebno usmeriti v tujino.

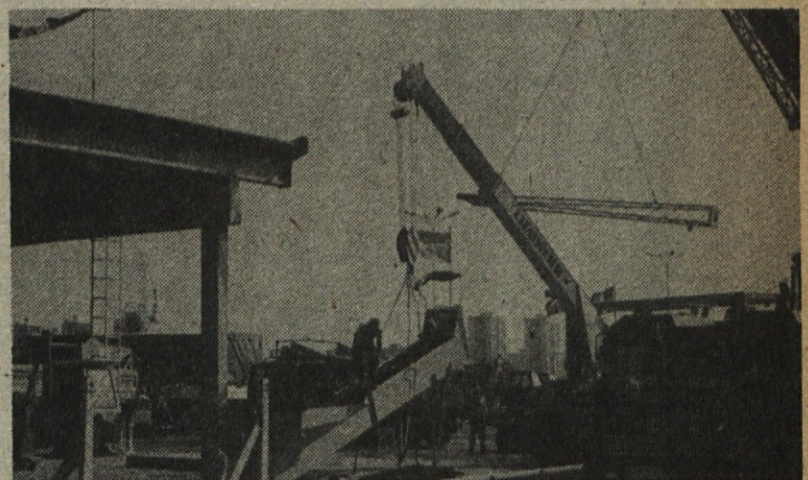
Seveda pa je bila vseskozi prisotna tudi misel, ki je spodbudila tudi organizatorje sejma, da so se

odločili za organizacijo tovrstne prireditve, da vse bolj poveže vse dejavnike, ki sodelujejo pri gradnji stanovanjskih, industrijskih, gospodarskih, cestnih in drugih objektih, in s tem pripomorejo k cenejši, smotrnejši in hitrejši gradnji.

mk

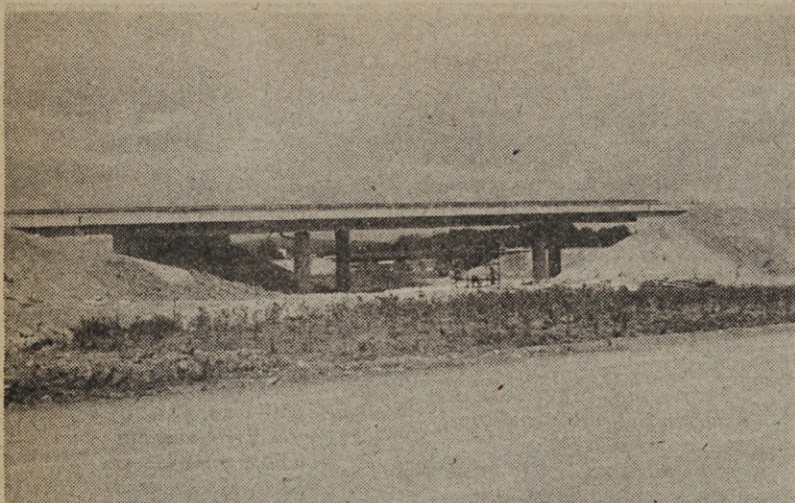
Predstavili smo tudi nekaj novih proizvodov

Za postavitev, oz. demontažo sejemskih eksponatov so nujno potrebna tudi avtodvigala

Naš razstavni prostor

Tri takšne mostove so zgradili delavci TOZD GE Ljubljana na trasi zahodne ljubljanske obvoznice

Ljubljanska zahodna obvoznica bo odprta v začetku novembra

Dela na gradbišču zahodne ljubljanske obvoznice, ki poteka od Celovške ceste do Dolgega mostu in pri gradnji katere sta udeležena dva Gradisova tozda — GE Nizke gradnje Maribor in GE Ljubljana, gre proti koncu. Glavni izvajalec del Slovenija ceste — Tehnika polaga še zadnje metre asfalta, tako da bo po 15. oktobru obvoznica pripravljena za tehnični pregled in če bo le-ta opravljen brez ugotovitve večjih pomanjkljivosti, tedaj bo obvoznica odprta v začetku novembra.

Obvoznica bo razbremenila središče mesta od prometa, ki poteka v smeri iz Gorenjske proti Primorski. Jeseni se bodo pričela tudi dela na odseku med Celovško in Titovo cesto, ki naj bi bila končana koncem 1983. leta. Ta del se bo navezal na že zgrajen del severne obvoznice od Črnuč do Titove ceste. S tem bo zgrajen večji del ljubljanskih obvoznice sistema U. Preostala pa bo

najbolj zahtevna gradnja južne obvoznice, ki bo potekala po barjanskih tleh. Šla bo od Dolgega mostu do Spodnjega Rudnika.

Gradis je na zahodni obvoznici naredil štiri nadvoze. GE Ljubljana je naredila tri manjše mostičke, GE Nizke gradnje pa najdaljši nadvoz na celi trasi obvoznice, ki stoji pri Dolgem mostu. Nadvoz pri Dolgem mostu je sestavljen iz dveh ločenih mostov, od katerih se vsaki uporablja za promet v eno smer. Viadukt A je nekoliko daljši, saj meri 344 metrov, viadukt B pa 320 metrov. Skupna širina nadvoza pri Dolgem mostu je 31 metrov.

Nadvoz je zgrajen na nenosilnem barjanskem terenu in za težke prometne pogoje. Globoko je temeljen, saj so nosilni sloji šele v globini 30 metrov. Vsak viadukt stoji na 8 stebrih in se opira na dva krajna opornika.

C. Pavlin

Polinutakrilne folije nalepljene na okensko steklo znatno izboljšajo toplotno izolacijo oken

Zaradi znatnega pomanjkanja vseh vrst goriv, ki so nam doslej tako prijetno in udobno ogrevala stanovanja in delovna mesta, se po celem svetu išče načine, kako in s čem nadomestiti do sedaj znana goriva in kako in kaj napraviti, da bomo v bodoče porabili čim manj goriv.

Tudi po naših novih predpisih je zahtevana znatna boljša toplotna izolacija zunanjih zidov. Toda to se upošteva šele pri gradnji novih objektov. Nedovolj toplotno izolirani objekti pa kar požirajo dragoceno energijo (in denar). Kaj pa odprtine v zidovih.

Po neki natančni analizi obstoječih stanovanjskih objektov, so ugotovili, da imajo normalne stanovanjske zgradbe povprečno okoli 85 % zaprtih in okoli 15 % odprtih (zasteklenih) zunanjih površin.

Če upoštevamo, da ima material, s katerim so zgrajene zaprte površine (beton, opeke, malte itd.) koeficient toplotne prevodnosti (izgube) $K = 1$ (kcal/m² h°C), okensko steklo pa

$K = 5$, potem je jasno, da nam skozi okno (zaprto seveda) uhaja znatna količina toplote iz notranosti stanovanjskih prostorov.

Zato se je pristopilo k sanaciji čistih steklenih površin, da se zmanjša prehod toplote skozi okensko steklo pod pogojem, da se ne zmanjšajo bistvene lastnosti stekla. In to omogoča polimetakrilatna folija, ki ima zelo ugoden količnik toplotne prevodnosti in ne pokvari prozornosti in trajnosti stekla.

Tanke folije takega materiala se z zunanje strani namesti na dobro očiščeno okensko steklo in dobro pritrdi samo po robovih tako, da se dodani material niti ne opazi.

Po sanaciji čistih steklenih površin so bile izvršene meritve toplotnih izgub v prostorih. Ugotovilo se je, da se je količnik toplotnih izgub pri saniranih steklih zmanjšal od $K = 5$ na $K = 2,5$ do 3, kar omogoči znatni prihranek toplotne energije v stanovanjskih objektih.

Franc Hočevar

Disketa — novost v Gradisu

Večji del smo v gradbeništvu navajeni na gradbene stroje, stroj, ki pa ga predstavljamo danes, pa je novost. Poenostavljeno bi lahko rekli, da je to naprava za prenos podatkov na daljavo.

Gradis ima svoj računalnik, toda le-ta je v Ljubljani. Zato je potrebno po najkrajši poti poslati tja podatke in jih obdelane vrniti nazaj. Samo za podatek naj povem, da je bilanca (periodični ali zaključni račun) obdelana in vrnjena v enem samem dnevu. Delovanje diskete nam je pojasnila Mira Ornik, ki že skoraj leto dni dela na tej napravi. Toliko časa je tudi ta naprava v TOZD Gradbena enota Maribor.

Čeprav smo danes navajeni televizijskih ekranov, pa je izpisovanje besed in števil po ekranu le nekaj drugega. Nekaj posebnega se ti zdi. Tudi Miri je bilo v začetku vse novo, sedaj pa že obvlada to napravo v zadovoljstvo vseh. Disketa se sestoji iz pisalnika, ekrana, diska, modema in morda še kaj. Bistvo celotne naprave je disk, gramofonski plošči podobna ploščica, na kateri se magnetno zapisujejo podatki. Teh podatkov spravi na disk toliko, da če bi bili napisani na papir, bi bil to kar zajeten kup papirja.

Časovno se tudi ne da primerjati iskanje pozneje morebitnih podatkov. Iz »diska« jih lahko izberemo v parih sekundah, brskanje po papirjih pa bi zahtevalo ogromno časa.

Naprava je uvožena iz Japonske. Vsi podatki se pošiljajo v Center AOP (avtomatska obdelava podatkov), ki je v Ljubljani po telefonski liniji.

Skoraj vse strokovne službe se že poslužujejo te naprave: likvidatura, finančno knjigovodstvo, materialno knjigovodstvo, celo statiki si v zadnjem času pomagajo z disketo. Veliko zaslug za to ima Armando Hreščak, dipl. gr. inž., ki se z računalništvom ukvarja že dalj časa.

Seveda se naprava lahko tudi zmoti, zato je potrebno, da človek nenehno bdi nad delom. Mira Ornik je vzljubila delo manipulantke na disketi. Dela natančno in le redkokdaj se zgodi, da si z disketo »nista na liniji«.

Prostorska stiska ne prizanaša niti disketi, saj bi morali najti kak ustrežnejši prostor, kjer nebi bilo prahu in avtomobilskih motenj. Toda to je že druga zgodba. Hotel sem vam predstaviti danes le stroj in poklic, ki ga v Gradisu nismo bili vajeni.

Franjo Štromajer

Mira Ornik ob disketi

Ivan Kovačič 60 let

Če rad delaš, delo najdeš

V mariborski gradbeni enoti menda ni človeka, ki nebi poznal Ivana Kovačiča. Moža, ki je ta mesec dopolnil okroglih 60 let. Že s svojo pojavo, predvsem pa natančnostjo in doslednostjo vzbujata spoštovanje med svojimi sodelavci in stanovalci samskih domov.

Rojen je v okolici Ljutomera, sedaj pa že 36 let dela v Mariboru. Med vojno se je boril v Kozjanskem odredu in nekaj časa po vojni služboval v vrstah milice. Kot komandir milice je srečeval različne ljudi in kraje, toda ker je po poklicu gostinec je leta 1953 prišel h Gradisu in prevzel takratni DUR (dom učencev). Že v tistih časih so veliko skrbeli za delavčevo prehrano in nastanitve. Čeprav so bili takrat drugačni časi, se teh rad spominja. Bilo je težko. Kuhinja je bila zastarela, bake pa dotrajane. Pa tudi ljudje so tiste čase precej odhajali čez mejo, in se prijavljali v dom samo čez noč. Sobot in nedelj pa še danes ne pozna. Rad zgodaj vstaja in je ob pol petih že v službi, saj takrat prične z delom tudi kuhinja. Danes je drugače. Kuhinja je modernizirana in zgrajen dodaten samski dom. Seveda bi si želel še marsikaj, toda spomni se časov, ko še vsega tega ni bilo.

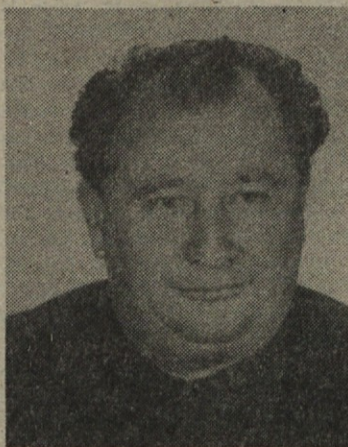
V vsem času, kar je zaposlen, je bil samo enkrat v bolnišnici. Pravi, da nima časa za bolezen.

Ko sva se pogovarjala v njegovi pisarni, je venomer pogledoval v

rožo (asparagus), ki je stala na visokem podstavku. Ponosen je na njo, kot je ponosen in zadovoljen na vse, kar je storil v življenju. Rad dela, in »Če rad delaš«, pravi »si delo vedno najdeš«.

Ne samo v službi, tudi doma ima dosti dela. Vrt in okolica hiše potrebujejo dobrega gospodarja.

Težko je napisati kaj novega o človeku, ki ga skoraj vsi poznajo. Pa saj to ni niti tako pomembno. Vsaj ob takem jubileju kot je 60. letnica ne. Kmalu bo dopolnil delovno dobo in odšel med tiste, ki so družbi dali dovolj, in užival sadove svojega dolgoletnega dela.

Kaj naj zapišemo na koncu drugega kot čestitko za njegov jubilej z željo, da bi v krogu svoje družine še dolgo živel srečno in zadovoljno.

Franjo Štromajer

Stojan Paternost ob 60. letnici v pokoj

19. 10. 1981 bo Stojan praznoval svoj 60-ti rojstni dan, da pa si bo vse skupaj vredno zapomniti, se je odločil, da gre na ta dan v zasluženi pokoj.

Prav rad se spominja prehojene poti v Gradisu. »Star maček« je, bi se temu reklo. V obratih je že od 1. 2. 1948. Veliko ve povedati o načinu življenja med delavci takrat in danes.

»Včasih smo si bili sodelavci bliže. Nemalokdaj smo ostali po

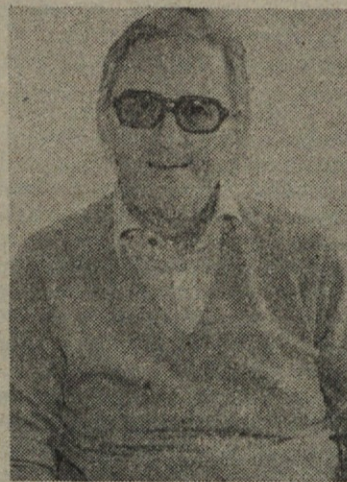
končanem delu skupaj vsi od prvega do zadnjega delavca. Danes nas je tempo časa povsem zasvojil in komaj nam ostane jutranji »zdravo«. Težko mi bo, ko se bom poslovil od vseh. Toliko let biti z istimi ljudmi in jih čez noč zapustiti ni lahko. Po drugi strani pa si že želim prostosti, ko bom vladal času (vsaj za sebe). Kakor sem že rekel tempo je naš sovražnik in v boju z njim sem se moral odpovedati marsikateremu konjičku. Sedaj si bom dal duška in skušal zamujeno dohiteti.«

Tako se je razgovoril in prav prijetno ga je bilo poslušati.

Veljalo bi, da tudi mi povemo nekaj o Stojanu. Včasih ne najdemo pravih besed s katerimi bi izrazili svojo zahvalnost. Upamo, da nas bo razumel. Ni vse, da o nekom pišemo z velikimi besedami, važen je odnos in razumevanje. Mi smo bili vedno prijatelji — sodelavci.

Na koncu naj mu zaželimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let življenja. Istočasno se mu zahvalujemo za vloženo delo in skrb, ki jo je imel pri predstavitvi obratov in s tem Gradisa.

Kolektiv KO Ljubljana

Iz vojske nam pišejo

Poštovani drugovi, omladinci, radni ljudi kolektiva GIP Gradis. Imam veliko zadovoljstvo da vam se javim i poželim uspešno savladavanje zadataka, koji su pred vama. U ovom članku želio bih da pozdravim

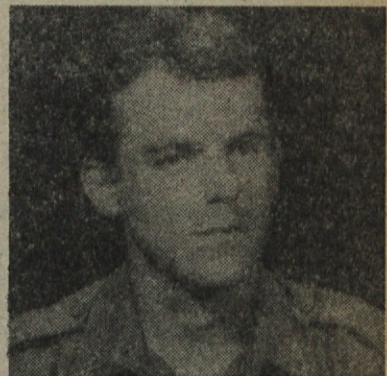
omladince GE Ljubljana, njihov rad, kao i druga Milenka Nikića.

Unapred vam se zahvaljujem.

Huseinović Nadžib

V. P. 3215-18

79320 Bileća

Nadžib Huseinović

S posebno pumpo dosegli rekord pri prenosu betona

Pri izgradnji televizijskega stolpa v Frankfurtu na Majni v ZR Nemčiji so gradbeniki dosegli rekord pri prenosu betona na veliko višino. Zato so uporabili posebno betonsko pumpo, ki je imela zelo izpopolnjen sistem proti strjevanju betonske mase. S to pumpo so beton spravili do višine 310,5 metra, kar je dosedaj največ na svetu. Pumpa je lahko transportirala do 20 kubičnih metrov betona na uro.

Alojz Lisjak odhaja v pokoj

»Ma znaste...«

Že po postavi se vidi, da je Alojz Lisjak, ki te dni odhaja v zasluženi pokoj doma iz Krasa. Točneje iz Koprive blizu Sežane. Tamkajšnji kraški burji se je moč goče upirati samo s tako močno

postavo. Spomnim se kraških pesnikov, ki so opevali tamkajšnje ljudi. Prav tak se mi zdi Alojz.

Ne samo burji, tudi okupatorju se je uprl naš Lisjak. Med prvimi je odšel v partizane in po osvoboditvi so ga hoteli kar aktivirati. Toda želja po gradbenem poklicu je bila močnejša. Kot delovodja je bil s strani gradbene direkcije v Ljubljani poslan v Kidričevo, da tam organizira »Partijsko celico«. Sedemnajst let je delal v Kidričevem, potem pa se je vse do danes potepal po gradbiščih doma in na tujem. Med drugim je delal tudi v Libiji.

Med prvimi je odšel v Krško na zahtevna gradbena dela Nuklearke in ostal tam vse do trenutka, ko je pričela le ta obratovati. Na to je še posebej ponosen, kakor tudi na to, da ves čas njegovega delovodskega staža ni bilo

na njegovem gradbišču težje nesreče.

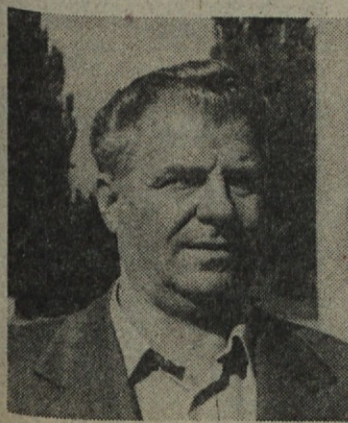
O svojih uspehih ne govori rad. Tudi ne o svojem družbeno političnem delu. Znano je, da je bil v Gradisu prvi predsednik delavskega sveta. Po tem času pa je opavljal vrsto pomembnih funkcij v raznih komisijah in ZK.

Sedaj, kot upokojenec, se bo zopet vrnil na Kras. Ne za vedno. Samo na trgateg v sorodnikom bo šel za par dni. Sedaj ima čas. Do sedaj ga ni imel. Tam bo tudi proslavil »Skok med upokojence«. Pravi, da mu ne bo dolgčas. Že ga vleče med balinarje, saj je včasih rad metal kovinske krogle, ali na Krasu kar okroglo kamenje.

Pa smo zopet na Krasu. Lisjak je in bo ostal bolj Primorec kot Štajerc. Izdaja ga govorica. »Ma znaste...«

Vsi njegovi sodelavci in vsi, ki ga poznamo, mu želimo, da bi njegovo zdravje bilo še dolgo trdno, kot je trden kraški kamen.

Franjo Štromajer

Gradisovi dopustniki na Češkoslovaškem

Kadrovska služba je že pred 17 leti pričela z izmenjavo učencev med Gradisom in največjim gradbenim podjetjem »BYTOSTAV« iz Ostrave. Pozneje se je izmenjava razširila še na rekreacijsko področje. Tako se je do danes izmenjalo že 600 učencev-mladincev ter okrog 170 odraslih, ki so svoj dopust koristili v njihovih oziroma naših počitniških domovih.

Gradbeno podjetje »BYTOSTAV« je eno od največjih gradbenih podjetij na Moravskem, ki specializirano za visoke gradnje, predvsem za gradnjo stanovanjskih objektov in objektov družbenega standarda. Sestavljeno iz devetih zavodov, ki so specializirani za določene dejavnosti. Podjetje ima 7000 zaposlenih. Letošnje leto so že proslavili 30 letnico obstoja. Gradijo praktično po celi državi posamezne objekte ali pa celotna naselja.

V drugi polovici avgusta je bila izvršena menjava dopustnikov. Lepega nedeljskega jutra smo se z avtobusom podali na pot. Potovali smo preko Šentilja in Dunaja do Mikulova kjer smo prestopili Češko mejo. Večina med nami je prvič prestopila to mejo. Po pričevanjih tistih, ki so že bili na Češkem si je vsak zase ustvarjal sliko prehoda, kjer je sicer drugačen način kot smo ga vajeni mi. Kratek preblisk z očmi po mejnih napravah in že smo bili pozdravljeni s strani naših gostiteljev, predstavnikov podjetja »BYTOSTAV«. Prijetno smo bili presenečeni v mejni restavraciji, ko smo se rokovali z ljudmi s katerimi se nikoli še

nismo srečali, ki so v trenutku ustvarili vzdušje, kot da bi bili ožji sorodniki, ki se dolgo niso videli.

Nekateri so se tudi prvič srečali z njihovo nacionalno pijačo »vodko«, ki nas je vse dni dopusta spremljala. Je take vrste pijača, ki je omeščala še tako trdnega abstinenta obeh spolov.

Po končanem postopku mejnih organov smo nadaljevali pot. Rahlo utrujeni smo občudovali dokaj lepa mesta skozi katera smo potovali. Pozno zvečer smo prispeli v njihov počitniški dom v Malenovicah, kjer smo ostali teden dni. Od tu naprej so sledila nepozabna presenečenja. Sprejemna večerja, razni družabni večeri, to je treba samo doživeti, besede so preskromne za opisati.

Gostoljubnost in prisrčnost kakršno so nam izkazali ti ljudje je pač treba doživeti. Teško bi našli iz naših vrst ljudi, ki bi imeli enake lastnosti gostoljubnosti kot jih imajo naši večletni gostitelji. Pred dvajsetimi leti smo mi imeli še take lastnosti danes pa ne več, ker smo se preveč zaprli vsak v sebe. Upam da njihovi ljudje pri nas tega ne občutijo da vseeno odhajajo zadovoljni od nas.

Ne vsiljena dolžnost vseh, ki so bili že na Češkem pred nami, nas in bodočih Gradisovih dopustnikov bi bila, da se vsak po svoji moči poskuša oddolžiti njihovim ljudem takrat ko so pri nas.

Obisk in skromen spominek bi za njih, ki so skromni verjetno predstavljali to kar smo mi doživljali pri njih.

Ludvik Šnajder

Marjan Primožič — 50 letnik in 30 let v Gradisu

Skoraj da ni Gradisovega vestnika, v katerem ne bi predstavili vsaj enega 50-letnika, saj je to trenutek, ko napravimo nekakšno inventuro v njegovem življenju in ga tako predstavimo tudi ostalim Gradisovcem.

Tovariš MARJAN PRIMOŽIČ je napolnil 50 let 28. avgusta letos. Letos pa je napolnil tudi 30 let delovne dobe v Gradisu. To je bilo junija meseca. Po končani šoli ga je Ministrstvo za gradnje razporedilo v Gradis in to na gradbišče Tovarne avtomobilov Maribor, od tam na Jesenice, potem pa je šel na odslužitev vojaškega roka. Takoj po tem je z dekretom bil premeščen v Zenico. Pot operativca ga je dalje vodila po številnih gradbiščih po celi Sloveniji, tako se vrstijo gradbišča: avtocesta Ljubljana—Zagreb sektor Krško, cesta Ožbolt—Vuzenica sektor v Podvelki, podvoz na Celovški v Ljubljani, Gorenjska cesta Podtabor—Brezje s tremi mostovi Lešnica, Ljubno in Peračica.

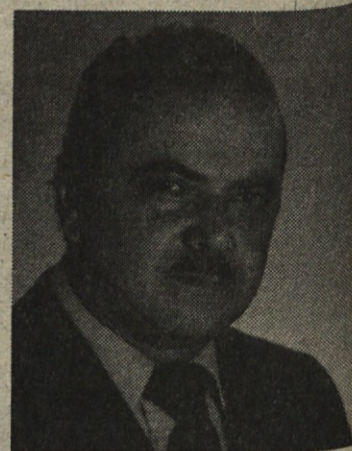
Nadalje je tovariša Primožiča pot gradbenika odpeljala v Koper, kjer naj bi ostal le 6 mesecev in pomagal pri gradnji različnih objektov. Vendar je na Primorskem ostal celih 13 let, kjer je s svojim znanjem in izkušnjami sodeloval pri gradnji skladišč v

luki Koper, mejnega prehoda Škofije, Iplasa Koper, hotelov v Portorožu, stanovanjskih stolpičev v Luciji, hotela Pristan v Bernardinu itd.

Operativno pot je tovariš Primožič zaključil na gradbišču mosta čez Savo v Šentjakobu. Sedaj pa dela na delovni skupnosti skupnih služb kot vodja projekta Amara v domovini.

Jubilantu se tudi v uredništvu pridružujemo vsem čestitkam in želimo tovarišu Primožiču predvsem obilo zdravja in delovnih uspehov in da bi svoje bogate izkušnje prenesel na čim več mladih strokovnjakov, ki iz šol prihajajo v Gradis.

C. Pavlin

Kje je čut odgovornosti do družbene imovine?

Če hodimo z odprtimi očmi po naših gradbiščih, vidimo marsikaj, za mnoge nevidnega. Odnos do družbene (naše imovine) je ponekod nemogoč. Še vedno nismo in ne moremo privzgojiti mnogim našim delavcem, kot oraganizatorjem proizvodnje, čut odgovornosti do dela, kot tudi do dragih gradbenih materialov. Posebno z gradbenimi materiali se ponekod dela, kot da bi bili zastoj.

Vzemimo primer: Gradbišče je nastlano s polomljenim stiroporom; tovornjaki vozijo po terolu in opeki; za temelji stavbe kubiki odvrženega betona; dragi povezni in opazni material leži v blatu, pa tudi zasuti; peščeni agregati so tako rekoč skipani v blato, kjer ostane tudi do 30 % materiala neuporabnega. Kdo izračuna, koliko vse to stane, kar je uničenega? Nihče! Or-

ganizatorji dela na takem gradbišču so enako nagrajevani, kot tisti z urejenim gradbiščem, ter človeškim odnosom do dela in materialov.

Gremo se stabilizacijo! Torej bi morali gledati na vsak dinar!

Radi bi opozorili še na neracionalno koriščenje prevoznih na gradbišču.

Vzemimo na primer manjši objekt, na katerem je dan, na dan na razpolago tovorni avto 5 ton. Glavne materiale dostavijo kooperanti, beton dostavi mikser.

Tako lahko podvomimo, če je tovornjak zaposlen 1/4 delovnega dne in še to le za prevoz delovodij po gradbišču.

Če bi kdo ob zaključitvi objekta, napravil analizo ur tovornega vozila in prevoženih materialov, verjetno ne bi prišlo 50 kg na stro 5 tonskega

tovornjaka. Mogoče se zdi vse preveč kritično, pa ni.

Poglejmo še malo zanemarjeno strokovnost prenekaterih gradbenih delavcev — kvaliteto in gospodarnost.

Vzemimo primer — objekt iz betonskega skeleta. Vodja se hoče pokazati in zgraditi objekt čimprej pod streho. Vidi samo betoniranje, pozablja pa na ostale faktorje.

Ne opažuje zavrtih votlih sten, zabetonira kakšno odprtino, itd. Objekt je teden dni pred rokom pod streho. Uspeh je tu. Kaj mislite, koliko ur bo potrebno za izravnavo betona sten, štemanje zabetoniranih odprtini, rok zaključitve objekta se bo mesece zavlekel.

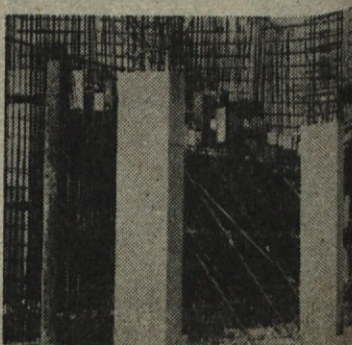
Nujno bo potrebno spremeniti čut odgovornosti do gradbenih materialov, le tu so naše največje rezerve.

Prav tako bo potrebno poklicati

na odgovornost posamezne organizatorje dela, da se bodo zavedali, da razpolagajo z družbeno lastnino (imovino) kot z osebno lastnino.

Če to ovinkarjenje ne bo zaleglo, o potrebno z resnico na dan in imenovati tiste, ki ne spadajo v zdrav Gradisov kolektiv.

Ludvik Rudolf

Izlet mladincev Gradisa v Biograd

Junija letos se je na seji koordinacijskega sveta med mladinci porodila ideja, da organiziramo skupen izlet v enega od naših počitniških domov. Zakaj ne bi odpotovali na morje po končani sezoni, smo si rekli, saj je med nami najbrž precej mladih, ki še niso imeli priložnosti videti naših počitniških domov.

Odločili smo se za Biograd n-m, saj je tam počitniški dom najdlje odprt, pa tudi vreme zna biti v jeseni tako daleč na jugu najlepše. Sprva smo bili kar malce negotovi, kakšen odmev bo imela ideja o izletu med mladimi v posameznih OO ZSMS, saj takšna akcija v Gradisu še ni bila izvedena. Toda dvomi so izginili, ko so začele prihajati prijave. Žal pa se je pokazalo, da so se prijave v glavnem tiste OO ZSMS, ki so tudi sicer ostalih sploh nismo dobili odgovora.

Predsedniki mladine, ali ste res prepričani, da se nihče od vaših mladincev ne bi popeljal z nami na morje, da ste obvestila o izletu pu-

stili tako brezbržno obležati v predalu?

Kakorkoli že, v petek, 25. septembra zjutraj smo se pred zgradbo DSSS v Ljubljani zbrali mladinci iz OO ZSMS TOZD GE Celje, Jesenice, Ljubljana, Ljubljana-okolica, Železokrivnica, KO Maribor, KO Ljubljana in DSSS ter se malo pred deveto z dvema avtobusoma odpeljali proti Biogradu n-m. Izkazalo pa se je, da je tudi med prijavljenimi precej neresnih, saj se je od 91 prijavljenih izleta udeležilo le 67 mladink in mladincev.

Pot nas je vodila proti Reki in naprej ob obali in bolj kot smo se oddaljevali od Ljubljane, bolj se je deževno vreme jasnilo, z njim pa tudi naši obrazi. In ko smo se po kosilu v Novem Vinodolskem približevali našemu cilju, se je v avtobusih že spontano oglasila pesem. V recepciji doma nas je pričakal prijazen upravnik doma in nam razdelil ključke sob. Po večerji smo se odpravili vsak po svoje, v glavnem proti obali, da podoživimo večerni utrip

primorskega mesta in nabereмо prve vtise.

Naslednje jutro smo po zajtrku sedli v avtobus in se odpeljali proti Šibeniku, da si ogledamo slapove reke Krke. Nebo je bilo brez oblakov in sonce je prijetno grelo, kot bi hotelo z nami podeliti brezskrbne trenutke. Pot ob obali je hitro minila in že smo se po vijugasti cesti spuščali navzdol proti kanjonu, od koder se nam je odprl čudovit pogled na Krkine slapove. Ozke stezice ob bistri, zeleni vodi jezer, prelivajočih se po gladkem kamenju in obkroženih z zelenimi gozdovi, vse to daje vtis divje, neokrnjene narave, ustvarjene v prvi vrsti za občudovanje.

Po ogledu jezer, prvih skupnih posnetkih, nekaj skokih v vodo in obveznem postanku pri stojnicah z lesenimi izdelki, figami in domačo »rakijo«, smo se odpeljali nazaj proti domu na kosilo, enotni v mišljenju, da je ta košček Dalmacije resnično vreden ogleda.

Mladinski izlet bi si najbrž kar težko zamislili brez športa, zato so se tudi naši fantje po kosilu zbrali na bližnjem nogometnem igrišču in odigrali nekaj prijateljskih srečanj.

Na svoj račun pa so prišli tudi ljubitelji namiznega tenisa, ki so svoje »dvoboje« lahko odigrali kar v domu. Prijetno pa je bilo pogledati tudi v predverje našega doma, kjer so za mizo resno zrl v črno-bela polja mladi šahisti, ob njih pa so se spet drugi zabavali ob igrici »Človek ne jezi se«. Vsi ostali pa so se popoldan odpravili proti plaži, kajti voda je bila še prijetno topla za kopanje.

Po večerji na terasi doma smo posedli v jedilnico in spremljali kulturno-zabavni program, ki ga je pripravila skupina mladincev pod vodstvom tov. Nikiča. Prijetno smo se zabavali ob krajših skečih, prisluhnili recitacijam in na koncu vsi družno zapeli ob spremstvu kitare pesem Jugoslavija.

Kar prehitro je prišla nedelja, zadnji dan izleta. Po zajtrku smo še

Nadaljevanje na 15. strani

Pravni nasveti

VPRAŠANJE:

M. N. zanima kakšne pravice in obveznosti ima glede na to, da je sklenila delovno razmerje za določen čas, ker nadomešča delavko, ki je na porodniškem dopustu ter v katerih primerih je sploh predvidena taka sklenitev delovnega razmerja.

ODGOVOR:

Delovno razmerje za določen čas se sklene na enak način, po enakem postopku in pod istimi pogoji kot delovno razmerje za nedoločen čas. Razlika med delovnim razmerjem za določen čas in delovnim razmerjem za nedoločen čas je samo v tem, da je v prvem primeru določen čas trajanja in s tem tudi prenehanja delovnega razmerja.

V našem primeru bo torej N. M. prenehala delovno razmerje z dnem, ko se bo vrnila odsotna delavka, ki jo N. M. sedaj nadomešča, s porodniškega dopusta.

Po vsebini pa ni nobene razlike; v obeh primerih imajo delavci enake pravice, obveznosti in odgovornosti.

Praviloma se sklene delovno razmerje za čas, ki ni vnaprej določen, to je za nedoločen čas. Samo izjemoma; in sicer v primerih oziroma ob pogojih, ki morajo biti vnaprej določeni v samoupravnem splošnem aktu o delovnih razmerjih, je dopustno skleniti delovno razmerje za določen čas. V naših pravilnikih o delovnih razmerjih imamo določeno,

da se delovno razmerje za določen čas lahko sklene le izjemoma, zlasti pa:

— če je potrebno nadomestiti delavca, ki je v bolniškem staležu oziroma delavko, ki je na porodniškem dopustu,

— če je potrebno nadomestiti delavca, ki je na odslužitvi vojaškega roka ali na orožnih vajah,

— če je potrebno nadomestiti delavca, ki opravlja javne funkcije, ali je na izrednem študijskem dopustu, ali daljši službeni odsotnosti,

— če se na objavo ne prijavijo kandidati, ali pa se prijavijo in ne izpolnjujejo pogojev objave,

— če je treba nadomestiti delavca, ki je v priporu ali preiskovalnem zaporu,

— če se poveča obseg dela in je tako povečanje dela začasne narave,

— če se začasno poveča obseg dela in je treba pravočasno izpolniti roke pri delih, ki so izključno sezonske narave,

— če je treba nadomestiti delavca, ki je bil po sklepu disciplinske komisije izključen iz TOZD oziroma DSSS (do pravnomočnosti dokončne odločbe),

— če je sprejet za sezonska dela v počitniškem domu ali obratih družbené prehrane,

— če gre za delavca, ki sklene delovno razmerje zaradi izpopolnjevanja in usposabljanja.

VPRAŠANJE:

Glede na to, da so delavci že večkrat želeli dobiti podrobna pojasnila glede zaposlitve delavca z eno tretjino delovnega časa, smo se odločili, da bomo na tem mestu na kratko prikazali to obliko sklenitve delovnega razmerja.

ODGOVOR:

V skladu z zakonskimi določili imamo v naših pravilnikih o delovnih razmerjih TOZD določeno, da delavec, ki dela v TOZD polni delovni čas lahko dela izjemoma tudi še v eni TOZD, vendar največ eno tretjino polnega delovnega časa po prejšnjem soglasju obeh TOZD in sicer, kadar gre za naslednja dela oziroma naloge:

— strokovnjakov, katerih sodelovanje je iz strokovnih razlogov nepogrešljivo pri proučitvi, urejanju in izvajanju za TOZD zahtevnejših ali pomembnejših nalogah ali vprašanj, če ne gre za avtorsko delo,

— pri sodelovanju raznih stalnih kolegijskih teles, narava dela, pa zahteva sodelovanje strokovnjakov.

Hkrati se obe TOZD in delavec dogovorijo o delovnem času, ki ga bo delavec prebil pri opravljanju del, oziroma nalog v TOZD in o načinu opravljanja takih del oziroma nalog.

To določilo vsebuje pogoje in način za delo delavca, ki že dosega v eni temeljni organizaciji poln delovni čas, v drugi temeljni organizaciji pa opravlja delo poleg tega. Delavec, ki že dela v eni temeljni organizaciji poln delovni čas, sme delati poleg tega samo še v eni temeljni organizaciji, in to največ 14 ur na teden.

Razen v primerih iz prejšnjega odstavka imamo v naših pravilnikih o delovnih razmerjih nadalje določeno, da lahko komisija za delovna razmerja v TOZD sklene, da se izbere delavca, ki že dela v drugi temeljni organizaciji združenega dela s polnim delovnim časom, za delo z največ tretjino polnega delovnega časa, če se na objavo niso prijavile nezaposlene ali zaposlene osebe, ki imajo pogoje za delo s krajšim delovnim časom od polnega ter izpolnjujejo tudi pogoje o strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljenih delovnih zmognosti za opravljanje del oziroma nalog, ki so bila objavljena.

Tako delo se objavi ali razpiše vsakih 12 mesecev, dokler za tako delo ne sklene delovno razmerje, nezaposlena ali delno zaposlena oseba, ki po svoji strokovni usposobljenosti ustreza pogojem dela.

Z dnem, ko nastopi delo oseba, sprejeta po objavi ali razpisu, preneha delovno razmerje delavcu, ki je do tedaj opravljal to delo.

Delo delavcev v TOZD se ne šteje za poseben delovni pogoj pri osnovah in merilih po katerih se odredijo pravice odvisno od dolžine delovnega časa.

Delavec, ki opravlja delo v drugih TOZD ima polno pravico do samoupravljanja, do udeležbe o delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, pa sorazmerno času, prebitem na delu in rezultatom dela.

Druga TOZD je dolžna enkrat letno sporočiti podatke o številu delavcev o njihovi strokovnosti in številu ur, ki so jih opravili pristojni skupnosti za zaposlovanje.

Mira Bartol

Gradisovi planinci na Mont Blancu

Chamonix, ni bilo o megli in dežju ne duha ne sluha. Vse je sijalo v soncu, najlepše pa je žarel naš cilj — vrh Mont Blanca! Gledal sem nekatere kandidate za vzpon, ko so povzdigovali pogled tja gor visoko pod nebo, kjer so se sneg in ledeniki bleščali v soncu. V presledkih so ti pogumni planinci požirali slino. Bili so čisto tiho, imel pa sem vtis, da jim postaja tesno pri srcu in da jih je v trebuhu pričelo črvičiti.

No, v lepem kampu blizu Chamonixa smo se lepo nastanili. Razpeli smo šotore in pričeli urejati opremo za naslednji dan. Ničesar nismo hoteli prepustiti naključju. Janez Duhovnik, vodja vodnikov ni dopuščal nikakega tveganja in vsakdo je moral manjkajočo opremo dokupiti v Chamonixu.

Ugibanj, ali nam bo vreme vsaj še dva dni naklonjeno ali ne, je bilo veliko. Zaspali pa smo z veliko mero upanja v jutrišnji dan in oblečeni kot »švercerji«, ki prihajajo čez mejo iz Trsta. Vsakdo je bil trojno oblečen. V Chamonix so razlike med dnevno in nočno temperaturo le velike. Nebo je bilo čisto, polno zvezd, celo bolj čisto kot stekla na fasadi stavbe DSSS, ko je očistilo profesionalni čistilci.

Zjutraj smo vstali zgodaj, molče. Opremo smo že zvečer vso pripravili, nahrbtniki so čakali na nosače, vstopili smo v avtobus in se odpeljali v St. Gervaise na izhodiščno točko.

Na nožni pogon smo prestavili na Nid d'Aigle, nato preko Tete Rousse (3.670) in čez zloglasni žleb, kjer je predvsem nevarno padanje kamenja. Napredovali smo v navezah po 3 ali 4 planinci z vodnikom. Na visokem skalnem steburu nad nami se je že videla koča Refuge du Gontar (3817). Ko smo prišli do nje, je bila vkopana v sneg, okrog nje pa se je vse bleščalo in gorniki so se z užitkom predajali sončnim žarkom. Mi smo jih hitro pričeli posnemati. Tu, smo se najedli in napili. Mnogi so demantirali govornice, da ti v teh višinah ni do hrane in to veselo prazniki nahrbtnike polne hrane.

Zahvaljujoč dobri organizaciji smo imeli tudi zagotovljena dobra prenočišča v koči. Rezervacijo smo izvršili že mesec dni pred odhodom.

Pričele pa so se tudi napovedane težave. Skoraj vse po vrsti je bolela glava, zaradi vročine v koči ni bilo mogoče spati, neglede na to pa se je razlegalo vsesplošno smirčanje. Kdo je smrčal, nihče ne ve, ker so pozneje vsi trdili, da niso mogli spati. Naše težke nahrbtnike smo tudi radikalno olajšali in pustili vso nepotrebno hrano v koči. Vstajanje se je pričelo ob eni ponoči. S seboj smo vzeli najnujnejšo opremo in obleko ter pijačo. In prav v tem nas je čakalo pozneje neprijetno presenečenje. Vsi željni pijače iz nahrbtnika smo morali žalostno ugotoviti, da je v naših nahrbtnikih sam led.

Ko smo se pričeli vzpenjati navzgor v nočni tišini, so na nebu svetlele zvezde, z luno, na grebenu pa so se tudi svetlikale zvezdice v dolgi vijugasti črti — to pa so bile naše čelne baterije. Bilo je prav enkratno. Bilo pa je tudi mrzlo. Nekaterim se je pod debelimi bundami nabralo gosto ivje! Prešli smo Dome du Gontar — veliko naporno gmoto nad kočo in se nekoliko spustili proti zavetišču Vallot, kjer smo si malo oddahnil in si tudi vliivali poguma za zadnji vzpon na vrh. Zavetišče Vallot leži že na višini 4362. Na

tej višini pa je korak treba že precej počasni. Počivati je treba že zelo pogosto. Dereze so z enakomernim počasnim šrkpanjem oznanjale tempo hoče posameznih navez. Ko smo prešli višino 4400 m, nas je čakalo presenečenje. Prišli smo točno na rob, sonce je vstajalo na naši levi, točno izza Matterhorna, toda niže od nas! Zato je na desni od nas rasla mogočna senca, prav grozljiva, za katero smo šele sčasoma ugotovili, da je senca našega vrha Mont Blanca! Rasla je nekam v neskončnost. Ni legala na zemljo, kot se spodobi, ampak je hitela nekam naprej, naprej v svetlem ozračju. Stali smo navidez na robu sveta, na robu planeta in naše sence so divjale s hitrostjo svetlobe skozi vesolje.

Tik pod vrhom, na višini 4600 m je marsikoga pričelo stiskati, pa smo le prišli na vrh. Imeli smo tudi srečo, da ni bilo vetrov, ki so za Mont Blanc tako značilni tudi v najlepšem vremenu. Kljub temu pa je bilo strupeno mrzlo. Na vrhu so fotografi hoteli ovekovečiti svoj podvig. Pa je sledilo nato presenečenje — le redko kateremu sprožilci niso primrzili. Komur je zaslonka ali sprožilec v redu delal, pa je moral slikati kar z bliskavico!

Kakšen razgled! Okrog nas sami vrhovi nad 4000 m. Ne čudim se, da so v starih časih zemljo primerjali z velikansko želvo, ki se je nad nečim razkoračila. Nad čem?

Sestop je bil do kočice Gonter hitrejši, naprej pa je zopet šlo zelo počasi, kajti sneg se je pod sončnimi žarki zmehčal, zato je kamenje padalo še bolj nagosto in prečenje zloglasnega žleba pod AIGLE du GOUTER je bilo še bolj nevarno kot prejšnji dan. Naši vodniki so nas pa le preudarno in varno prepeljali tja čez. Razmaki med navezami pa so ob povratku že postali precej večji. Poznala se je že razlika v kondiciji posameznikov, pa tudi v telesni prilagodljivosti mlajšega ali starejšega organizma.

Bili smo utrujeni ob povratku v dolino. Kljub tej utrujenosti, pa so bila srca vsa polna tihe radosti, ki jo je z besedo težko izraziti.

Mislím, da je ob povratku v dolino vsak od 32 Gradisovih planincev doživel osebno zmagovalno in zadovoljstvo po svoje. Kdor ne zahaja v gore, bo težko razumel kakšni občutki prevevajo planince, ko se vrne z gore. Morda niso ti občutki niti pri dveh planincih enaki, zagotovo pa pustijo v človekovi duševnosti neizbrisne sledove ljubezni do narave. In zagotovo so taki, da planince vedno znova poženejo na vrhove. Biti sužnji naravnim lepotam je sreča, s katero se lahko meri edinole sreča v ljubezni, le da je slednja lahko kratkega veka, prva pa traja do smrti. Srečo smo pa res imeli. Sonca je bilo ravno dovolj, da smo se vrnili v naše bote. Kakšno uro po prihodu v dolino pa se je nebo stemnilo in pričelo je deževati. Kot bi mati narava hotela povedati človekom tam v dolini, da jim je bilo naklonjena posebna milost, ker so jo smeli opazovati v vsej njeni lepoti. V šotorih pa smo že planirali vzpone v naših slovenskih gorah. Čutil si tudi, da se je napletlo dosti pristnih vezi med planinci, ki se dotedaj niso poznali. To pa je bilo morda tudi tisto najlepše in najdragocenejše, kar nam je Mont Blanc dal.

Se ena svetla stran tega vzpona obstaja. Pred odhodom smo bili v tesni povezavi s planinci. SCT, ki so nam svetovali, kako naj se vzpoga lotimo, kje naj rezerviramo prenočišča, kakšna potrdila naj s seboj vzamemo za prehod francoske meje. V vsem smo čutili, da s srcem tudi oni želijo, da bi tudi nam uspelo tako lepo, kot je njim 14 dni pred nami. Z veseljem smo jim ob povratku tudi poročali o našem uspehu in bili so srečni z nami.

Ko bi razumevanje in poštenost bila prisotna na vseh ravneh v naših DO. Sprašujem se, pa ne vem odgovora. Ali so v vodstvu SCT in GRADISA drugačni ljudje, kot so bili sedaj na Mont Blancu? Ali se morda človek v preobleki planincev drugače obnaša kot v obleki vodstvenega delavca? Še več podobnih vprašanj bi lahko postavil, pa bi verjetno nanje težko odgovoril.

Slutim, da je nekaj le res. Čim preprostejši je človek, temveč nepokvarjenosti in humanosti je v njem. Če se tak človek prebije v vrhove in če je še sposoben celo genialen, je to velika osebnost. Če pa se prebije med najvišje vrhove, je to lahko še tak človek, kot je bil naš dragi predsednik TITO. Vsak voditelj bi moral stremeti za tem, da bi imel v sebi vsaj deleč njegove humane veličine. TAKI VRHOVI SO VEČNI!

Rajko Kogelj

Planinski izleti v oktobru in novembru

V oktobru in novembru je Planinsko društvo Gradis prilagodilo izlete jesenskim pogojem — krajši dan, nestanovitno vreme. Udeleženci izletov se bodo zato povzpeli na štiri nižje vrhove. Trije od njih, Mrzlca, Kum in Čemšeniška planina so visoki samo okrog 1200 m in zato primerni tudi za »slabšega« planince. Vsi izleti so enodnevní. Datumi in smeri izletov so:

Datum	Smer	Cilj
10. oktobra	Ilirska B. — Sviščaki — Snežnik — Ilirska B.	Snežnik
24. oktobra	Trbovlje — Mrzlca — Kal — Hrastnik	Mrzlca
7. novembra	Hrastnik — Kum — Hrastnik	Kum
21. novembra	Trojane — Čemšeniška pl. — Zagarje	Čemšeniška pl.

Vse informacije o izletih dobite na oglasnih deskah vaših TOZD ali pri tov. Ivu Komarju, GIP Gradis — DSSS Ljubljana, Šmartinska 134a (tel. 441-422).

Marko Žontar

Krvodajalstvo v TOZD Kovinski obrati Maribor

Darujmo kri za življenje

V mariborskih Kovinskih obratih se pripravljamo na občni zbor krvodajalske organizacije, ki bo naslednji mesec.

Nimam namena govoriti o pomenu krvodajalstva, kajti verjamem, da v Gradisu še posebej pa v naši temeljni organizaciji, ni člana, ki ne bi bil dobro seznanjen o tej najbolj humani dejavnosti. Da se tega naši delavci dobro zavedajo, pa govori tudi številke. Od 250 zaposlenih je pri nas v Kovinskih obratih kar 52 krvodajalcev, to je 20 % vseh zaposlenih.

Med njimi vztraja tudi tovarišica Angela Babšek, kot edina ženska v našem tozdu, ki je dosedaj darovala kri že 37-krat.

Sicer pa se lahko naši krvodajalci pohvalijo z naslednjo udeležbo na krvodajalskih akcijah:

en darovalec 78-krat
en darovalec 41-krat

štirje darovalci preko 30-krat
deset darovalcev preko 20-krat

petnajst darovalcev preko 10-krat
in ostali med 1 in 10-kratnim darovanjem, pri čemer velja dodati, da delavci naše tozde vsako leto darujejo ca. 30 litrov krvi. Značilno je, da so naši krvodajalci povprečno mlajših let, kar tudi sicer velja za celoten naš tozd.

Moram poudariti, da je velika večina krvodajalcev iz neposredne proizvodnje in da se delavci, ki opravljajo lažja fizična opravila težko odločajo za pristop k tej hu-

mani akciji.

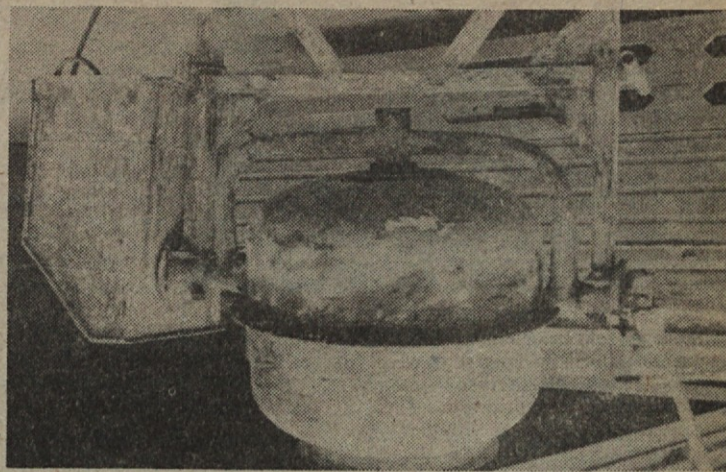
Spregovoril bi rad tudi o problemu, ki je prisoten med našimi krvodajalci na KO Maribor, iz katerega je razvidno, da smo mi nekoliko zapostavljeni glede na krvodajalce iz drugih deževnih organizacij. Gre za proste dni v času odvzema krvi, saj ima danes večina krvodajalcev 1 ali celo 2 prosta dneva za en odvzem. Pri nas pa velja za 3-kratno darovanje en prosti dan in za 4-kratno 2 dni, seveda v tekočem letu. Razumljivo je, da prihaja do nezadovoljstva, ko se na transfuzijskem oddelku pogovarjata darovalca iz različnih delovnih organizacij, ki sta prišla z istim namenom, a imata različne ugodnosti.

Kljub tej neenakosti se število darovalcev pri nas ne zmanjšuje, temveč se vedno znova pojavljajo nova imena, kar je zagotovilo, da bomo z našo aktivnostjo še naprej uspešno nadaljevali.

Pred leti smo za krvodajalce organizirali krajše izlete, ki so bili nadvse prijetni in bi jih želeli nadaljevati tudi v prihodnje. Vendar pa zaostrene gospodarske razmere narokujejo, da se tudi mi vključimo v stabilizacijska prizadevanja in tako nameravamo letos zaključiti občni zbor zgolj s skromnejšo zakusko, seveda z željo, da bi se med krvodajalce vključilo čimveč mladih in zdravih ljudi v našem tozdu, pa tudi v ostalih Gradisovih tozdih.

Josip Humek

Nadležna fotografija

BETONSKI MEŠALEC, KI TO VEČ NI!

Čeprav se na sliki ne vidi ves beton, ki je ostal na mešalcu, poškodovan elektro motor, zviti mešalni bobni, polomljena ročica, pa se lepo vidi naš odnos do skupne lastnine. Takšen mešalec je bil mirno vrnjen v glavno skladišče, pri tem pa nihče ni pomislil, da bo stalo čiščenje za betoniranega in popravilo mešalca, morda ravno toliko kot je stal novi mešalec. Tudi ta je bil nov, in to še pred mesecem dni. V 30 dneh pa so reveža tako izdelali, da ni podoben ničemur. Še sektorni vodja ga ne bi spoznal. Kajne Pavel!?!

Franjo Štromajer

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so pospremili mojega očeta Franca Mišiča na zadnji poti, predvsem pa tozdu SPO in KO za poslovilne besede in darovano cvetje.

Alojz Mišič

Našega in vašega Ivana ni več

Nesreča na delu je doletela Ivana Stančina in ga odtrgala od našega kolektiva, od tovarišev, sodelavcev iz GE Ljubljana leta 1963, ko je kot invalid odšel v pokoj.

Od takrat je imel težave z zdravjem, ki se je sredi 1981. leta zelo poslabšalo in končalo s smrtjo našega dragega Ivana, v njegovem 52. letu.

Od upokojitve ga je za kolektiv Gradis vezal Gradisov vestnik, ki ga je redno dobival in bral. Zato se zahvaljujemo vsem tovarišem Gradisa, posebno tovarišem iz GE Ljubljana, ki so prišli in pospremili na zadnji poti našega dragega Ivana.

Užalosteni: soproga Andjelka, sin Josip, hčerke Ljiljana in Verica.

Nadaljevanje s 13. strani

zadnjikrat pohiteli na plažo, da se naučimo toplih sončnih žarkov in vonja morja, saj bo kar precej časa minilo, ko bomo spet prišli na našo obalo.

Kosilo smo imeli nekoliko prej in ob pospravljanju najbrž ni bilo koga, ki si ne bi želel, da bi ostali vsaj še malo. Kar težko smo se poslovili od gostoljubnega osebja doma ter se ob njih usmerili nazaj proti Ljubljani. Takrat nas je pot vodila v smeri proti Plitvicam in Zagrebu in kljub temu, da smo lahko morje občudovali še kratak del poti, nam je njegova sinja barva še dolgo ostala pred očmi.

Ostali pa so tudi številni prijetni spomini, novo sklenjena prijateljstva in želja, da se takšni izleti nadaljujejo tudi v prihodnje in postanejo tradicija.

Jasna Rataj

Nagradna križanka v današnji številki

Med tistimi, ki boste poslali pravilno izpolnjeno križanko do 30. oktobra 1981, bomo izžrebali nagrajence, ki bodo prejeli naslednje nagrade:

1. nagrada	300 din
2. nagrada	200 din
3. nagrada	100 din

Pravilno izpolnjeno križanko pošljite na naslov: Uredništvo Gradisovega vestnika, GIP GRADIS, Ljubljana, Šmartinska 134 a.

V spomin nekdanjemu članu kolektiva SPO

Ob koncu meseca septembra smo se poslovili od našega upokojenca Franca Mišiča, ki je odšel v pokoj iz naše TOZD SPO.

Bil je strojnik, delal je na različnih strojih vseh vrst. Gradbišča so bila raztresena po celi Sloveniji in mu ni bilo nikoli težko oditi od svoje družine. Gradis mu je bil drugi dom, saj je živel z njim.

Upokojen je bil že več let. Zdravje mu je še dokaj dobro služilo, tako da je še delal okrog svoje hiše na vrtu ali sadovnjaku.

Bil je vedno vester, nikoli ni bil slabe volje. Kot je sam omenjal, je bil najbolj zadovoljen in srečen takrat, ko je bil organiziran izlet

za upokojenca SPO. Tega izleta se je vedno udeležil. S ponosom je večkrat omenil: »To sem jaz pomagal graditi«, ko je na izletu videl tako objekt, katerega je gradil Gradis. Izkazoval je ponos in veliko pripadnost Gradisu.

Tragična usoda je prezgodaj prekinila življenje našemu dolgoletnemu članu kolektiva Gradis, oziroma SPO.

Člani kolektiva SPO, se ti zahvaljujejo za tvoje delo in veliki prispevek za današnji dan. Družini in vsem bližnjim naše iskreno sožalje.

Kolektiv Gradis
TOZD SPO

GRADISOV VESTNIK izdaja organizacija združenega dela gradbeno industrijskega podjetja GIP Gradis Ljubljana. Izhaja mesečno v 10.000 izvodih. Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Milenko Nikič, Ludvik Šnajder, Franjo Štromajer, Rudolf Ludvik, Zorana Klun, Mirko Zemličič. Glavni in odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tehnični urednik Matija Krnc. Tiska tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani. Naslov uredništva: GIP Gradis Ljubljana Šmartinska 134 a, 61000 Ljubljana.

Nagrada križanka

GESTAVIL: M: HERNEC VRSTA: TOPA MOŠTVO NOGOMETAS: C. ZVEZDE IVAN: MAČEK DESNI PRITOK: RENA M. IME VROČINSKA BOLEZEN RINA OTOČNA SKUPINA V STORADIH PISANA TROPŠKA PAPIGA

ASIRSKA KRALJICA iz 9. st. N. ST.													
ZBIRALNIK ELEKTR. ENERGIJE													
LEPOTNA KRALJICA						STARA GRČIJA							
MATILDA						PRISPODOBA						ERBIJ	
												OTEKLINA V MEDIC.	

MUŠA GLEDA-LIŠKE UMETN. KOMEDIJE ZDRAVILNA TRAVNIŠKA RASTLINA DRAGOČEN ČRN LES TALJ MAREC

PODRHIVANJE TONA PRI PEVCIH NIKALNICA TIP AM. VESOLJSKIH LADIJ VERDIJEVA OPERA REDKO M. IME UMETNOST (Lat.)

KONZULAT GERMANIJ RDEČI KRIŽ IND. MESTO V NDR RAČUN

ODISEJEV OČE PREGLED SPOSOBNOSTI ZA VOJ. SLUŽBO NAČRTOVALEC DIVJAK TDNE

REKA KI TEČE SKOZI INNSBRUCK NOTRANJE IZLOČANJE KARTAŠKI IZRAZ GRADIS ZVONE CELIŠKAR

JOD ORANJE DIFUZIJA S FILTRI ANTON TOMAZ LINHART GORŠKA GMOTA IVAN DOLNIČAR LJUBKOV. M. IME

PRISLOV (Lat.) LIJAKI NOL

GRADIS ENAKA SAMOGLAS. VRAČ KLONDEJ NEPRIDI PRAV Ž. IME

STADION V MILANU 4. ČRKA ABECEDE ŽIDOVSKI JEZIK ZAVZE TOST, VNEMA ZAPOREDNA SAMOGLASNIKA

IME PR. IGRAL DELON OBDELANA KMETIJ. POVEŽINA MESTROKOVJAK

OS. ZAIMEK BAHADUR ZAŠTRI OS. ZAIMEK ITALIJA VZHODNA MEMBIJA (kraljica) STADION V BUDIMPEŠTI PISANA OBL. POTEZ MESTO NA NIZOZEMSKEM (hudi sir) REŠENO NAKED. NACIONAL. PRAZNIK ITAL. ATLETIJA - ŠARA

MESTO OB ISTO IMENSK. MORJU V SZ MALRAUX VRSTA PISALNEGA PERESA D

ZOLAJEV ROMAN NEVEDNEŽ TEPEC, BEBEC NADZORNIKI V STAREM RIMU I

OS. ZAIMER FR. FILM. REŽISER-ROBER BOBIČE D

GRADIS ČASOVNI TERMIN ZNAMKA SVETIL ITAL. NAPT. KONCERN NEON CITROELION. AVTO

VRETNICAR OKRAJŠ M. IME ENVER HARIČ

OS. ZAIMER REKA V SZ

OCET IME VEČ KAPSUL PRI AM. SATELITIH

